

LUNDS
UNIVERSITET

Svenska Akademiens
ordböcker på internet
Webbsidan svenska.se ur ett
användarperspektiv

Svenska, Språk- och litteraturcentrum

Handledare: Lisa Holm

Datum: 2020-06-12

Malin Nilsson

Språkkonsultprogrammet

SVEK63 Examensarbete

Sammandrag

Den här uppsatsen undersöker hur den digitala ordboken svenska.se fungerar för olika ordboksanvändare med varierande förkunskaper och kommunikativa behov. Syftet är att ta reda på vilka problem som kan uppstå när ordboksanvändare konsulterar en digital ordbok, och att utröna vad som kan behöva förbättras på webbsidan i en framtida revidering.

Undersökningen utgår från teorier om olika ordbokskomponenter som morfologi, konstruktion, betydelsebeskrivning, språkprov och etymologi, samt om ordböckers struktur och om funktionsläran. Utgångspunkten för uppsatsen är en enkätundersökning som formulerats i syfte att undersöka hur en potentiell ordboksanvändare förhåller sig till ovanstående ordbokskomponenter, och hur webbsidan svenska.se fungerar för olika ordboksanvändare. Materialet utgörs av 39 respondentsvar på enkätundersökningen.

Resultatet visar att den potentiella ordboksanvändaren, i många avseenden, har svårt att förstå ordböckernas lexikografiska funktion och att element som överskådlighet, sökfunktioner och beskrivningsspråk på webbsidan kan ställa till problem och innebära svårigheter för ordboksanvändaren.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Uppsatsens disposition.....	2
2. Bakgrund.....	3
2.1 Svenska Akademiens ordböcker.....	3
2.1.1 Svenska Akademiens ordlista.....	3
2.1.2 Svensk ordbok.....	4
2.1.3 Svenska Akademiens ordbok.....	4
2.2 Webbsidan svenska.se.....	5
3. Teori.....	6
3.1 Lexikografi.....	6
3.2 Olika sorters ordböcker.....	7
3.3 Ordbokskomponenter.....	7
3.3.1 Morfologi.....	8
3.3.2 Konstruktion.....	8
3.3.3 Betydelsebeskrivning.....	9
3.3.4 Språkprov.....	10
3.3.5 Etymologi.....	10
3.4 Ordboken och ordboksanvändaren.....	11
3.4.1 Ordbokens struktur.....	11
3.4.2 Funktionsläran.....	12
3.5 Tidigare forskning.....	13
4. Metod och material.....	14
4.1 Enkäten.....	15
4.1.1 Enkätens frågor.....	16
4.1.2 Enkätens instruktioner.....	20
4.2 Material.....	20
5. Resultat.....	21
5.1 Bakgrundsinformation.....	21
5.2 Lexikografisk funktion.....	22
5.2.1 Ordboksanvändaren och SAOL.....	23
5.2.2 Ordboksanvändaren och SO.....	24

5.2.3 Ordboksanvändaren och SAOB.....	25
5.3 Svårigheter och problem.....	26
5.3.1 Överskådlighet.....	27
5.3.2 Sökfunktioner.....	28
5.3.3 Beskrivningsspråk.....	30
5.4 Webbsidans informationsurval.....	31
6. Diskussion.....	33
6.1 Webbsidans lexikografiska funktion.....	33
6.2 Webbsidans struktur.....	35
7. Avslutning.....	37
8. Litteratur.....	39
Bilagor.....	41
Bilaga 1: Inledning.....	
Bilaga 2: Bakgrundsinformation.....	
Bilaga 3 (1/2): Enkätfrågor, del 1.....	
Bilaga 3 (2/2): Enkätfrågor, del 1.....	
Bilaga 4 (1/2): Enkätfrågor, del 2.....	
Bilaga 4 (2/2): Enkätfrågor, del 2.....	
Bilaga 5 (1/2): Utvärdering.....	
Bilaga 5 (2/2): Utvärdering.....	
Bilaga 6: Avslutning.....	

1. Inledning

Svenska Akademien har sedan 1700-talet haft som syfte att ”arbeta uppå Svenska språkets renhet, styrka och höghet” (svenskaakademien.se). Akademien instiftades 1786 av Gustav III och har sedan dess varit verksam för att främja det svenska språket. Redan året efter att Akademien instiftades fattades beslut om att påbörja arbetet med en ordbok över det svenska språket och 1898 publicerades Svenska Akademiens ordbok (svenskaakademien.se/saob-ordbokenshistoria). Ordbokens släkting, Svenska Akademiens ordlista, publicerades redan 1874, men det skulle dröja över 100 år innan Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien publicerades för första gången 2009.

Med digitaliseringen har även Akademien valt att göra sina språkresurser tillgängliga på internet. Hösten 2017 lanserades Akademiens nya portal svenska.se där ordboksanvändaren gratis kan göra sökningar i alla tre ordböckerna samtidigt. Portalen är en digital samlingsplats som är tänkt att vända sig till vem som helst som är språkintresserad. Med ett klick kan den intresserade ta del av information om ett ord i både Svenska Akademiens ordlista, Svensk ordbok och Svenska Akademiens ordbok. Eftersom svenska.se är en tämligen ny webbsida har enbart ett fåtal undersökningar gjorts på portalen. Undersökningarna som genomförts har framförallt fokuserat på de faktiska ordboks-användarna och på mer renodlad statistik. Ingen har ännu gjort en grundlig undersökning av vem de potentiella ordboks-användarna är eller hur webbsidan fungerar för ordboks-användarna i praktiken. Redaktörerna har därför begränsad vetskap om vilka problem som faktiskt kan uppstå för en ordboks-användare och vilka svårigheter dessa stöter på när de använder svenska.se.

Webbsidan svenska.se står för tillfället inför en framtida revidering där diverse förbättringar är tänkta att genomföras. Jag har därför valt att undersöka webbsidan svenska.se ur ett användarperspektiv för att ta reda på hur den fungerar och vad som eventuellt skulle kunna förbättras med de potentiella ordboks-användarna i åtanke. Jag har en hypotes om att webbsidan inte är funktionell för alla ordboks-användare, särskilt inte för användare som saknar grundliga förkunskaper i språk, lingvistik eller grammatik. Jag har därtill en hypotes om att ordboks-användarna eventuellt inte har någon kännedom om ordböckernas olika syften och skilda funktioner. Jag ämnar därför genomföra en undersökning som ger mig tillgång till ordboks-användarnas attityder och eventuella synpunkter. Undersökningens resultat är dessutom tänkt att kunna fungera som underlag för redaktörernas framtida revidering av webbsidan. Den här undersökningen skulle därmed kunna anses fylla en lucka i forskningen

om ordboksanvändare på nätet och särskilt om potentiella ordboksanvändare på webbsidan svenska.se.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka webbsidan svenska.se ur ett användarperspektiv för att försöka kartlägga dels hur webbsidan kan fungera för olika ordboksanvändare, dels vilka problem som eventuellt kan uppstå på webbsidan. Ett underliggande syfte med uppsatsen är också att undersökningens resultat ska fungera som ett underlag för Akademiens kommande revidering av webbsidan. För att ta reda på hur svenska.se fungerar för ordboksanvändarna har jag utformat en enkätundersökning, till vilken respondenterna måste använda webbsidan svenska.se för att kunna besvara frågorna. Min frågeställning är följande:

- Vilka svårigheter kan olika typer av ordboksanvändare stöta på när de använder svenska.se?

1.2 Uppsatsens disposition

Efter denna inledande del kommer jag att presentera uppsatsens bakgrund genom att informera om Svenska Akademiens webbsida svenska.se och Svenska Akademiens ordböcker: SAOL, SO och SAOB. Uppsatsens bakgrund följs upp av uppsatsens teoretiska ramverk där jag beskriver vetenskapen Lexikografi, olika sorters ordböcker, ordbokskomponenter och ordboksanvändare. Därefter redogör jag för tidigare forskning i avsnitt 3.5 med fokus på ordboksanvändning och tidigare genomförda användarundersökningar. Avsnittet följs upp av undersökningens metod och material där jag beskriver den enkätundersökning som ligger till grund för uppsatsen och enkätundersökningens respondenturval. Sedan följer uppsatsens resultatdel där jag besvarar frågeställningarna med utgångspunkt i respondenternas enkätsvar. Slutligen för jag en avslutande diskussion om undersökningens resultat.

2. Bakgrund

Det primära undersökningsobjektet för min uppsats är webbsidan svenska.se som lanserades hösten 2017 av Svenska Akademien. Webbsidan utgör en digital samlingsplats som rymmer Akademiens tre ordböcker. I följande avsnitt inleder jag med en kort beskrivning av ordböckerna. Därefter följer en presentation av Svenska Akademiens webbsida svenska.se.

2.1 Svenska Akademiens ordböcker

Svenska Akademien är verksam inom flera olika områden varav ett av dem är deras tre ordböcker: Svenska Akademiens ordlista (SAOL), Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (SO) och Svenska Akademiens ordbok (SAOB).

Jag kommer i det följande att redogöra för Akademiens ordböcker; deras huvudsakliga funktion och skillnaderna mellan dem.

2.1.1 Svenska Akademiens ordlista

Svenska Akademiens ordlista (fortsättningsvis SAOL) är den minsta av Akademiens ordböcker, åtminstone storleksmässigt. SAOL är den mest välkända ordboken bland gemene man och finns att tillgå som en applikation för mobiltelefonen. Den första upplagan kom 1874 och den senaste tryckta versionen, upplaga 14, publicerades 2015.

Gellerstam (2009:11–15) skriver att SAOL för väldigt många är en rättskrivningsordlista som avgör om ett ord överhuvudtaget ”finns” i det svenska språket. SAOL fungerar i praktiken som en normerande källa, men är i egentlig bemärkelse ingen officiell norm. Den mer erfarna användaren känner till att SAOL är en inofficiell norm för ordböjning och svensk stavning och att ordlistan dessutom kan innehålla övriga uppgifter om, bland annat, ords betydelse och uttal.

SAOL är en ortografisk (med fokus på rättstavning) och enspråkig ordbok som inte har som sitt huvudsakliga syfte att beskriva språket i allmänheten utan snarare syftar till att ge rekommendationer om svensk stavning, ordböjning och ordbildning. SAOLs huvudsakliga syfte är inte heller att ge fullständiga uppgifter om ords betydelse, men redaktörerna på SAOL försöker gå användares efterfrågan på fler ordförklaringar tillmötes. SAOLs rekommendationer bygger på två faktorer: dels den rådande språkvårdsideologin, dels på det rådande bruket (Svenska Akademien 2015:11–12).

2.1.2 Svensk Ordbok utgiven av Svenska Akademien

Svensk Ordbok (fortsättningsvis SO) är en större ordbok som finns att tillgå både som applikation för mobiltelefonen och som tryckt version om två band (A–L och M–Ö). SO publicerades i tryckt format 2009. En vanlig företeelse är att SO förväxlas med SAOB (Svenska Akademiens ordbok). SO är dock en ordbok av ett annat slag. SOs huvudsakliga syfte är att beskriva ordförrådet hos den moderna svenskan.

SO är en enspråkig och synkron (samtida) ordbok med fokus på betydelsebeskrivningar, men ordboken ger också upplysningar om stavning, uttal, böjning och stilvärde med hjälp av språkexempel (Svenska Akademien 2009:5–9). Ordboken riktar sig till alla som vill lära sig mer om det svenska ordförrådet och lämpar sig väl för användare med andra modersmål än svenskan – även om dessa inte utgör ordbokens primära målgrupp.

Betydelsebeskrivningarna i SO är intensionella, vilket i sin tur innebär att det närmaste överbegreppet i definitionen (genus proximum) anges och även så många särdrag som är nödvändiga, men samtidigt tillräckliga för att begreppet ska kunna avgränsas mot andra begrepp. I SO kan användaren dessutom söka på flerordsuttryck och hitta partikelverb (Nikula 2010:356–361).

2.1.3 Svenska Akademiens ordbok

Svenska Akademiens ordbok (fortsättningsvis SAOB) är Akademiens mest omfattande ordbok. Ordboksarbetet påbörjades i slutet av 1800-talet och det första häftet publicerades 1893 och följdes av det första bandet som utgavs 1898. Det senaste häftet (38:1) publicerades 2019 och omfattar artiklarna vrett–väva, och fram till idag har totalt 37 band tryckts. SAOB innehåller ca 490 000 ord (saob.se/om/).

SAOB är en enspråkig och diakronisk (historisk) ordbok som har som sitt huvudsakliga syfte att beskriva svenskt skriftspråk från Gustav Vasas tid till våra dagar. Ordboken riktar sig både till forskare och den språkintresserade allmänheten: kort och gott alla som är intresserade av ord och uttryck. Malmgren (2006:274) skriver att SAOB är en oundgänglig källa för det språkvetenskapliga forskarsamhället och att många språkhistoriska studier inte skulle vara möjliga att genomföra utan SAOB.

SAOBs viktigaste utgångsmaterial är ca nio miljoner språkprov (textutdrag) som samlats in från drygt 20 000 olika källor sedan ordboksarbetet startade i slutet av 1800-talet. Källorna som språkproven härrör från är bland annat skönlitteratur, facklitteratur, bouppteckningar, brev, dagstidningar, tidskrifter, räkenskaper, Bibeln och andra religiösa texter. Man har

excerperat (gjort skriftliga utdrag) av i princip allt som trycktes på 1500-talet och det mesta från 1600-talet. Därefter blev bokproduktionen så pass stor att det inte längre var möjligt att framställa ett lika heltäckande texturval (saob.se/om/).

I SAOB finns bland annat upplysningar om ords morfologi (böjning och ordbildning), stavning, uttal och konstruktioner. Ordboksartiklarna förses även med betydelsebeskrivningar, etymologisk information och med språkprov. I regel medtas inte främmande ord som saknar svensk böjning, personnamn, ortnamn, dialektord och renodlade facktermer i ordboken.

2.2 Webbsidan svenska.se

Den 17 september 2017 lanserade Svenska Akademien webbsidan svenska.se med sloganen ”Sök i tre ordböcker på en gång”. Här kan vem som helst göra sökningar i samtliga av Akademiens ordböcker (SAOL, SO och SAOB) gratis. Vilka som är webbportalens primära målgrupper nämns inte, men vi kan anta att portalen i första hand vänder sig till studenter, forskare, skribenter och övriga språkintresserade.

På webbsidan får användaren även tillgång till Svenska Akademiens grammatik (SAG) fyra volymer i form av nedladdningsbara PDF-filer. Utöver ordbokssökningar och SAG erbjuder Akademien dessutom kortare information om de olika ordböckerna, om Akademien samt direkta länkar till bland annat Litteraturbanken och de aktuella ordböckernas egna webbsidor.

För den som aldrig har använt webbsidan tidigare erbjuder svenska.se ”sökhjälp” i en liten informationsbubbla i nära anslutning till sökportalen. Klickar användaren på informationsbubblan får en information om hur det fungerar att göra en ”enkel sökning”, hur en kan utnyttja ett ”stort visningsläge” och hur en kan använda sig av ”jokertecken” (asterisk* och frågetecken?) i sökningen. I informationen förklarar Akademien att webbsidan har en inbyggd rättstavningshjälp, att uppgifterna presenteras i en kortare version som går att utveckla med ett klick, hur det fungerar att söka på sammansättningar och vad den gula färgmarkeringen innebär. Det framgår däremot inte att användaren, i viss mån, kan fritextsöka i ordböckerna. Fritextsökning underlättar framförallt när användaren behöver söka på ett uttryck eller på ett språkprov. För att fritextsöka måste användaren göra en sökning på ett huvudord i uttrycket/språkprovet och sedan använda sig av kortkommandot ctrl + F för att kunna skriva in hela uttrycket/språkprovet. Med fritextsökningen blir det genast enklare för användaren att orientera sig – framförallt i ordboken SAOB.

Webbsidan svenska.se står just nu inför en framtida revidering. I november 2020 är ett halvdagsseminarium på SAOBs redaktion i Lund schemalagt i syfte att behandla och diskutera förslag till webbsidans revidering. Bland SAOBs redaktion finns det för tillfället bland annat önskningsom att kunna förtydliga vilka funktioner de tre olika ordböckerna har, att mobilanpassa webbsidan mer och eventuellt förenkla beskrivningsspråket i ordböckerna (Bäckerud m.fl. under utgivning:8–9).

3. Teori

I följande avsnitt presenteras uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Först följer en kort beskrivning av vetenskapen *lexikografi* utifrån Svenséns (2004) genomgång av området. Beskrivningen följs upp av en redogörelse för olika ordböcker, språkliga aktiviteter och ordboks-komponenter. Därefter presenteras Wiegands (i Hult 2017) och Tarps (2008) teorier om ordboks-användaren. Kapitlet avslutas med en redogörelse för tidigare forskning.

3.1 Lexikografi

Svensén (2004:3–4) beskriver lexikografi utifrån två olika kategorier: *praktisk lexikografi* och *teoretisk lexikografi/metalexikografi* i boken *Handbok i lexikografi: ordböcker och ordboks-arbete i teori och praktik*. Med praktisk lexikografi avses den verksamhet som sysslar med utarbetandet av ordböcker: observationer, insamlingar, analyser med mera. Inom teoretisk lexikografi (eller metalexikografi) sysslar lexikografen snarare med att utveckla och undersöka teorier med avseende på ordböckernas egenskaper, tillkomst, ändamål och användning.

Under hundratals år identifierades lexikografi enbart med det praktiska arbetet och en lexikograf var därför en person som skrev ordböcker. Den teoretiska delen av det lexikografiska arbetet ansågs tillhöra den allmänna språkvetenskapen, lingvistik, men det dröjde ända fram till 1960-talet innan lexikografer började hämta teoretiska perspektiv från lingvistik och lexikologi (Hult 2017:7–8).

Det bör nämnas att lexikografi inte ska förväxlas med *lexikologi* och *lingvistik* (som i viss mån måste behandlas i det lexikografiska arbetet). Med lexikologi avser Svensén (2004:3) snarare semantiska och morfologiska relationer mellan ord. Vad gäller hur lexikografen särskiljer sig från lingvistik understryker Svensén (2004:4) att lexikografen står på egna ben och inte bör ses som en lingvistisk deldisciplin.

3.2 Olika sorters ordböcker

Det finns flera typer av ordböcker som alla skiljer sig åt: var och en har sitt eget syfte. Det går att skilja på ordböcker som ska tillgodose brukarnas behov av information och ordböcker som syftar till att dokumentera information för framtiden och på så vis ämnar att tillgodose ett större kollektiv (Svensén 2004:1–2). När vi ska använda en specifik ordbok behöver vi förstå utifrån vilket syfte ordboken är skapad. Vi behöver veta vad för typ av ordbok vi ska använda i den aktuella situationen och också känna till ordbokens funktion.

Svensén (2004:16–17) skriver att den enspråkiga ordboken har två funktioner: en som handlar om att användaren behöver ta reda på hur ett ord stavas, böjs eller konstrueras och en funktion som handlar om att användaren behöver få svar på ett ord/uttrycks betydelse. Den tvåspråkiga ordboken, menar Svensén (2004:17) har som uppgift att, för alla ord på källspråket, ange motsvarigheten på målspråket. Landau (1984:7) pekar på att det främst är ordböckernas ursprungliga syfte som utgör den största skillnaden mellan en enspråkig och en tvåspråkig ordbok. Medan den tvåspråkiga ordboken riktar sig till en användare som vill översätta eller lära sig enstaka ord på ett främmande språk, riktar sig den enspråkiga ordboken främst till en modersmålstalare. Den enspråkiga ordboken utgår från ett enda språk och innehåller mer information om ordet i de olika ordboksartiklarna.

Vi behöver olika sorters ordböcker beroende på vilken språklig aktivitet vi ska utföra. Med språklig aktivitet avses läsning, skrivande, lyssnande och tal. Vi delar in aktiviteterna i två kategorier: aktiva aktiviteter (skrivande och tal) och passiva aktiviteter (läsning och lyssning). De aktiva aktiviteterna går under benämningen *produktion* och de passiva aktiviteterna under *reception*. Det är den språkliga aktiviteten som avgör vilken ordbok användaren ska vända sig till och vilken informationstyp som behövs i ordboken (Svensén 2004:15–16).

3.3. Ordbokskomponenter

En ordbok kan uppfattas som ett tämligen komplicerat medium. Det är således viktigt att redogöra för några komponenter som ordboksanvändaren vanligen stöter på i en ordboksartikel.

Jag kommer i det följande redogöra för komponenterna *morfologi*, *konstruktion*, *betydelsebeskrivning*, *språkprov* och *etymologi*. Urvalet av komponenter hänger samman med min enkätundersökning och jag har därför valt att inte inkludera övriga komponenter som *lemma*, *stavning*, *uttal* och *ordklasstillhörighet*.

3.3.1 Morfologi

Morfologi i ordböcker kan delas in i två separata huvudkategorier: en kategori som inrymmer böjning och en kategori som inrymmer ordbildning (Svensén 2004:159). Morfologiska upplysningar går att hitta i samtliga av Akademiens ordböcker och är på så vis information som enkätrespondenterna kommer behöva ta ställning till i enkätundersökningen.

Svensén (2004:160) skriver att mängden böjningsinformation som presenteras i en ordboksartikel är beroende av vad det är för typ av ordbok och vad ordboken har för syfte. I en receptionsordbok är behovet av böjningsinformation inte lika stort som i en produktionsordbok. Hult (2016:38) instämmer med ovanstående och understryker hur viktigt det är med utförlig böjningsinformation i en produktionsordbok – särskilt när det är en produktionsordbok för ett språk med så komplexa böjningssystem som till exempel svenskan. Svensén (2004:161) räknar in ännu en viktig faktor som ordboksredaktören måste ha i åtanke: användarens kompetens. Användare med mer kvalificerade kunskaper behöver sannolikt inte lika utförlig böjningsinformation som en användare med nybörjarkunskaper. En kvalificerad användare kan dessutom klara av ett mer kompakt presentationssystem.

Ordbildningsprincipen inrymmer två olika kategorier: avledningar, som förekommer i de allra flesta språk, och sammansättningar, som förekommer i stor utsträckning särskilt (och kanske mest) i svenskan och andra nordiska språk (Hult 2016:38–39).

Det är främst i enspråkiga ordböcker som det brukar finnas en presentation av hur lemmat kan bilda avledningar och, i viss mån, även sammansättningar, men det går att hitta även i tvåspråkiga ordböcker (Svensén 2004:173).

3.3.2 Konstruktioner

Konstruktionsuppgifter är viktiga komponenter i en ordbok – särskilt ordböcker som riktar sig till användare i produktionssyfte. Hult (2016:43) förklarar vad en konstruktionsuppgift är på följande vis: ”Med konstruktionsuppgifter avses här framförallt uppgifter om (syntaktisk) valens, dvs. (precisering av) vilka bestämningar som ett ord kräver för att uttrycken där det ingår ska bli korrekta och meningsfulla.”. Det är inte uteslutande vilka bestämningar som är möjliga eller obligatoriska i ett visst sammanhang vid ett givet lemma som avses med konstruktionsuppgifter. Uppgifter om bestämningarnas grammatiska form tillhör också konstruktionsuppgifterna. Adjektivs komparationer, vilket/vilka kasus som styr prepositioner och om ett verb kan ta flera objekt är alla exempel på vad sådana uppgifter kan innebära (Svensén 2004:188).

Konstruktionsuppgifter kan kännas betungande i en ordbok beroende på vilka grammatiska förkunskaper ordboksanvändaren har och på vilket sätt konstruktionssätten presenteras. Abstraktionsnivån på hur konstruktionssätten presenteras kan variera väldigt: från autentiska *språkprov* till formaliserade teckensystem med koder. Presentationssättet påverkas även av vilken slags ordbok det är. När konstruktionsuppgifter presenteras med hjälp av språkprov kan ordboken utgå från *döda* och *levande* språkprov. Döda språkprov presenterar konstruktionssättet med hjälp av schematiska mönster i ordboksartikeln. De innehåller enbart element som är nödvändiga för att förmedla den grammatiska informationen (Svensén 2004:189–193). Ett exempel på hur ett dött språkprov kan se ut presenteras nedan:

låna

KONSTRUKTION: *låna* (ngt) (av/från ngn/ngt), *låna* (in/upp ngt) (från ngt), *låna* (BELOPP)
[SO]

I levande språkprov använder man istället typiska nominalfraser eller personliga pronomen. Om vi använder ovan exempel skulle ett levande språkprov kunna vara: ”hon behöver **låna** pengar” (Svensén 2004:194).

Vad gäller Akademiens ordböcker så är konstruktionsuppgifter särskilt framträdande i SO. I SO presenteras konstruktionsuppgifter ofta med hjälp av döda språkprov, likt exemplet ovan. Enkätundersökningen innehåller därför en fråga som utmanar respondenterna att hitta upplysningar om en specifik konstruktion och återge informationen i enkätsvaret.

3.3.3 Betydelsebeskrivning

Hult (2016:39) skriver i *Ordboksanvändning på nätet: en undersökning av användningen av Lexins svenska lexikon*, att ordboksanvändarens kommunikativa behov är den viktigaste utgångspunkten vad gäller ordbokens betydelsebeskrivningar. Betydelsebeskrivningens huvudsakliga syfte är att möta användaren och dess behov. Det är inte helt enkelt att uppfylla de kommunikativa behoven för både användare som använder ordboken i produktionssyfte och användare som nyttjar ordboken i receptionssyfte.

I en enspråkig ordbok ska lexikografer beskriva och förklara användningssätt och betydelse hos lexikala enheter med språket självt. Lexikografen behöver alltså använda sig av likbetydande enheter i språket för att kunna ange betydelsen hos en viss enhet på objektspråket. Det bör tilläggas att ett ords betydelse i en ordbok inte syftar till att beskriva vad ordet ”verkligen” betyder – utan till att förklara ordets betydelse på ett sätt som är anpassat för ordboksanvändaren och dess kommunikativa behov (Svensén 2004:258–259).

Hur betydelsebeskrivningen ser ut i ordboken och vad den inbegriper skiljer sig åt från ordbok till ordbok. Ordets betydelse kan bland annat beskrivas med hjälp av en synonym, en definition, en illustration, ett exempel eller en översättning. Betydelsebeskrivningen behöver inte heller ges av enbart ett av ovanstående tillvägagångssätt – ofta finns en kombination av fler olika i en ordboksartikel. Definitionerna måste däremot vara begripliga och språket som används måste anpassas efter ordbokens målgrupp och syfte (Hult 2016:39–40).

Samtliga av Svenska Akademiens ordböcker delger, i någon mån, betydelsebeskrivningar i ordboksartiklarna. SAOL har, som tidigare nämnt i avsnitt 2.1.1, inte som sitt huvudsakliga syfte att erbjuda betydelsebeskrivningar, men i vissa ordboksartiklar finns sådana betydelsebeskrivningar med. Jag har formulerat en fråga som inriktar sig specifikt på att respondenten ska ange en betydelsebeskrivning i enkätundersökningen.

3.3.4 Språkprov

Svensén (2004:343) definierar begreppet *språkprov* som ett textfragment som uppträder i en ordboksartikel och som inrymmer en form av lemmatecknet (den lexikala enhet som ordboksartikeln handlar om). Språkprovets främsta uppgift är att ge användaren kontextuella exempel på hur lemmatecknet används. Malmgren (1994:107) understryker att språkprov spelar en avgörande roll i betydelsebeskrivningen av ord i enspråkiga definitionsordböcker. Ett språkprov, skriver han, kan ge mer konkreta upplysningar om ordets semantiska, syntaktiska och pragmatiska egenskaper än vad definitioner gör.

Svensén (2004:345) skriver om språkprovs olika grader av autencitet och skiljer mellan *autentiskt språkprov*, *bearbetat språkprov*, *konstruerat språkprov* och *redaktionellt språkprov*. Om språkprovet är hämtat från en primärkälla och är ett exakt citat så är det ett autentiskt språkprov. Är citatet däremot aningen modifierat är det ett bearbetat språkprov. Om språkprovet har skapats av lexikografen är det ett konstruerat språkprov – det kan ibland också kallas för ett redaktionellt språkprov.

Språkprov finns framförallt i SO och SAOB, och är en ordbokskomponent som enkätrespondenten med största sannolikhet kommer att ha nytta av när de besvarar enkätens frågor.

3.3.5 Etymologi

Somliga ordböcker inrymmer information om ords etymologi. Genom att presentera etymologisk information kan användaren få information om var ordet kommer från, hur ordet har bildats, utvecklats och hur det slutligen har fått den betydelse och form som det har idag.

Det är inte helt självklart varför etymologi ska finnas med i en ordboksartikel och vad användaren kan behöva den sortens information till. Det ska dock inte glömmas att det finns användare som är språkintresserade och gärna vill ha svar på särskilda etymologiska frågor. Sådana användare kan till exempel intressera sig för ordets släktingar, ordets ursprungliga form/betydelse, huruvida ordet är ett låneord/främmande ord/arvord eller är inhemskt (Svensén 2004:398–399).

Etymologisk information går i stort sett enbart att hitta i enspråkiga ordböcker – en etymologisk upplysning fyller ingen direkt funktion i en tvåspråkig ordbok. Etymologiska uppgifter tillhör en informationstyp som kallas för *diakron* – alltså information som på något sätt har med den historiska utvecklingen att göra. Eftersom allmänna ordböcker vanligtvis innehåller *synkron* information (samtida information) så skiljer sig den etymologiska informationens förekomst från den allmänna ordbokens huvudinriktning (Svensén 2004:399).

Etymologisk information går att hitta i SAOB och i många fall, men inte alla, även i SO. I enkätundersökningen efterfrågar jag särskilt ett ords etymologi i en enkätfråga.

3.4 Ordboken och ordboksanvändaren

I avsnitt ”3.1 Lexikografi” diskuteras skillnaderna mellan den praktiska lexikografien och den teoretiska lexikografien/metalexikografien. Svensén (2004:4) påpekar bland annat att lexikografien står på egna ben och inte ska kategoriseras som en deldisciplin till lingvistik. Hult (2017:12) skriver att ovanstående inriktning (den som betonar lexikografins självständighet) etableras från 1970-talet och framåt. I följande avsnitt kommer jag redogöra för framförallt två forskare som haft stor betydelse för inriktningen och för ordboksanvändarens betydelse i ordboksforskningen: Wiegand och Tarp.

3.4.1 Ordbokens struktur

Den tyske ordboksforskaren Wiegand intresserade sig särskilt för ordbokens struktur, huruvida strukturen är ändamålsenlig för användaren eller inte och vilket språkligt innehåll ordboken bör ha. Wiegand (i Hult 2017:12–13) understryker att det finns alldeles för lite forskning om de enspråkiga ordböckernas användare och han pekar på att det fattas empiriska svar på frågor som handlar om de situationer i vilka enspråkiga ordböcker används. Wiegand har även arbetat fram förslag på hur ordböckers strukturer kan anpassas för olika sorters ordboksanvändare. Förslagen gäller både struktur på makronivå (lemmalistor) och på mikronivå (ordboksartiklarnas lexikografiska data). Enligt Wiegand (i Hult 2017:12–13)

ställs det olika strukturella krav på ordboken beroende på om den används i produktions eller receptionssyfte.

Lexikografi ska, enligt Wiegand (i Hult 2017:14) vila på dels ordbokens struktur, dels användarens behov. Med strukturella krav på ordboken inkluderas även layout: med hjälp av en god layout optimeras ordboksanvändarens förutsättningar att nå ordbokens innehåll. Wiegand (i Hult 2017:14) pekar ut två huvudfunktioner som ordboken har: att lösa *konfliktrelaterade* lexikografiska problem eller att lösa *icke-konfliktrelaterade* lexikografiska problem. De konfliktrelaterade problemen handlar om produktions- och receptionsproblem, medan de icke-konfliktrelaterade problemen inte är kommunikativa och snarare handlar om ett behov av uppgifter i studiesyfte. De olika problemen kan alltså liknas vid två potentiella ordboksanvändningssituationer.

3.4.2 Funktionsläran

Den danske lexikografen Tarp (2008) skriver om enspråkiga ordböcker i boken *Lexicography in the Borderland between Knowledge and Non-Knowledge*, och i centrum står, även här, ordboksanvändaren. Tarp skriver om *lexikografisk funktion* – ett begrepp han beskriver som ”tillfredsställelsen av de specifika typerna av lexikografiskt relevant behov som kan uppstå hos en specifik typ av potentiell användare i en specifik typ av lexikografisk situation” (Tarp 2008:81). Tarp definierar alltså den lexikografiska funktionen främst utifrån användarens behov och inte utifrån den språkliga aktivitet som användaren ska utföra. Ordboksanvändaren som står i fokus är främst den *potentiella* ordboksanvändaren – snarare än den faktiska ordboksanvändaren. Med potentiell användare syftar Tarp (2008:81) på en person som har ett lexikografiskt behov, men som ännu inte har bestämt sig för att konsultera en ordbok. Tarp (2008:83–84) problematiserar hur den potentiella användaren tenderar att glömmas bort vad gäller ordboksforskning och kanske framförallt vid produktion av ordböcker.

Tarp (2008:84–85) skriver att det är användarsituationerna som ska avgöra ordbokens funktion. Han redogör för två användarsituationer: en *kommunikativ* användarsituation och en *kognitiv*. De kommunikativa användarsituationerna bildas när en användare sysslar med produktion eller reception, men även vid översättning och korrektur. De kognitiva användarsituationerna uppstår när ordboksanvändaren har en önskan om, eller ett behov av mer kunskap om något. Det finns alltså märkbara likheter med Wiegands konfliktrelaterade och icke-konfliktrelaterade problem.

3.7 Tidigare forskning

Svenska.se är en tämligen ny digital samlingsplats och det har därför inte hunnits göra många användarstudier på webbsidan. En aktuell studie av svenska.se, *Så används Svenska Akademiens ordböcker på nätet. Implicit och explicit feedback från användarna*, gjordes av Bäckerud, Nilsson och Sköldberg (under utgivning) som primärt tittar på webbsidans användare. I studien kartläggs användarmönster: nättrafik, icke-träffar och feedback från användare. Bäckerud m.fl. (under utgivning:2) skriver att utbudet av tidigare användarstudier är magert och refererar istället till användarstudier som behandlar Svenska Akademiens ordboksmaterial i form av bland annat SAOBs äldre webbplats (OSA-versionen), SAOL-appen och e-postbrev som skickats till SAOL-redaktionen. Lönnroth (2018) redogör för svenska.se och betraktar bland annat svenska.se utifrån ett användarperspektiv. Lönnroth (2018:284) skriver att webbsidan ger grundläggande information om de olika ordböckerna som är mer eller mindre tillräcklig för att den som inte är insatt i SAOL, SO och SAOB ska få en god bild av de största skillnaderna mellan dem. Han fortsätter också med att påpeka att informationen är tillräcklig och ändamålsenligt placerad ur användarsynvinkel. En annan undersökning som har gjorts, åtminstone på en av ordböckerna, på svenska.se är Petzell (2017). Han utvärderar den uppdaterade digitaliseringen av SAOB och jämför den med dess föregångare, OSA (www2.saob.se) med viss fokus på ett användarperspektiv. Petzell (2017:273) är något kritisk mot digitaliseringen och skriver att han nästan får intrycket av att konstruktörerna av den digitala ordboken lägger all vikt på att vara teckenrätta i ordboken och desto mindre vikt på att den faktisk är användbar.

Vad gäller generella studier om ordboksanvändning finns det betydligt mer att tillgå. Bejoint (1989:208) har forskat om ordboksanvändare och fastslår att ordböckers information tenderar att missförstås av den faktiska användaren. Det uppstår, inte alltför sällan, en misskommunikation mellan ordbokens konstruktörer och användare, särskilt vad gäller huvudkommentarer (kommentarer i ordboksartikelns "huvud") i ordböckerna som t.ex. "vard.". Ordboksanvändare saknar därtill kunskaper om ordböckernas varierade utbud, deras skilda funktioner och syften. Det medför att ordboksanvändare ofta nyttjar "fel" sorts ordbok för att lösa ett kommunikativt problem.

Bogaards (2003:28–29) presenterar en modell för vilka steg en ordboksanvändare går genom när hen konsulterar en ordbok. De olika stegen rör sig från den situation ordboksanvändaren stöter på det problem som måste lösas – till att ordboksanvändaren måste välja ut ett övergripande sökord för att slutligen avgränsa sitt sökresultat och välja ut den mest

relevanta informationen. Bogaaards (2003:28–29) understryker gång på gång ordböckers komplexa natur och pekar på svårigheter som kan uppstå under alla steg i modellen.

Müller–Spitzer (2014:2–3) har gjort ett flertal studier om ordboksanvändning och skriver om vikten av att undersöka hur ordböcker används, vilka aspekter som användare värdesätter respektive anmärker på och vilka förbättringar som behövs. Müller–Spitzer (2014:4) skriver vidare att det finns studier som jämför tryckta och digitala ordböcker, men att det likväl finns ett stort behov av mer forskning – framförallt om digitala ordböcker. I digitala ordböcker finns det nämligen stor risk att användaren ”tappar bort sig” utan korrekt vägledning (Müller–Spitzer 2014:5–6).

Hult (2008) gör en studie där hon fokuserar på icke-träffar på den digitala ordboken Lexin *Svenska ord*. Icke-träffarna kategoriseras senare utifrån vad som orsakade felsökningen (användarnas svårigheter) och därefter undersöker Hult (2008) vilken strategi användaren tar till för att nå träff. Hult (2008:249) skriver att en större del av användarna inte tycks veta vilken ordbok de ska använda för att tillgodose sitt kommunikativa behov. Flertalet användare i Hults undersökning verkar inte förstå vad för slags ordbok Lexin är, vilket syfte den har och till vilken målgrupp den riktar sig. Det är alltså inte säkert att ordboksanvändare tar reda på vad för slags ordbok de har framför sig på datorskärmen – på samma vis som majoriteten av användare med största sannolikhet inte läser vare sig förord eller inledning till tryckta ordböcker. Att undersöka loggfiler, som i Hults undersökning, kan på så vis utnyttjas till att både uppdatera och utöka lemmauppsättningen i ordböcker och därigenom tillfredsställa en större, bredare målgrupp utan att missgynna ordbokens primära målgrupp.

Det finns, med andra ord, mycket forskning om generell ordboksanvändning, men desto mindre forskning om svenska.se och dess användare. Tidigare studier av webbsidan har antingen utgjorts av mer generella recensioner eller fokuserat på mer renodlad statistik om webbsidans nättrafik.

4. Metod och material

I följande kapitel presenterar jag hur jag gått tillväga när jag genomfört min undersökning. Mitt arbete baseras till större delen på en enkätundersökning som jag framställt i samråd med redaktionen på Svenska Akademiens ordbok i Lund.

4.1 Enkäten

Ett underliggande syfte med den här uppsatsen är att ta reda på om webbsidan svenska.se fungerar så som den är tänkt att fungera. För att få reda på hur webbsidan faktiskt fungerar för en potentiell ordboksanvändare har jag valt att utforma en webbenkätundersökning i programmet Microsoft Forms. Med hjälp av enkätundersökningen hoppas jag kunna få tillgång till dels användarnas ordbokskunskaper och deras kunskaper om Svenska Akademiens ordböcker, dels deras attityder och eventuella synpunkter. Enkäten är utformad utifrån Boyd och Ericssons (2015) råd i boken *Sociolingvistik i praktiken* och i samråd med redaktionen på SAOB i Lund.

SAOB har tidigare utformat enkätundersökningar som den intresserade allmänheten har kunnat besvara via SAOBs webbsida *saob.se*. Redaktionen i Lund har därtill delat ut tryckta enkäter till studenter som har varit på studiebesök. Flest enkätsvar har redaktionen fått från den intresserade allmänheten och därför vill SAOB att urvalsgruppen till min enkät ska utgöras av studenter på högskola/universitet. Vi specificerade urvalet ännu mer genom att välja ut fyra olika grupper av studenter: litteraturstuderande, filmstuderande, översättarstuderande och språkstuderande. Med det specifika urvalet av studentgrupper hoppas vi nå både studenter som eventuellt redan använder (eller har använt) webbsidan och studenter som möjligtvis inte använder webbsidan (och kanske aldrig har använt webbsidan). Mitt urval är på så vis ett *icke-slumpmässigt urval* (Boyd & Ericsson 2015:40).

Från början hade jag avgränsat mig till ett *typiskt urval*, det vill säga: jag bildade fyra grupper och delade enkäten med personer som är typiska för dessa grupper (litteraturvetare, språkstuderande osv.) via mejl. Under arbetets gång blev det dock tydligt att jag skulle behöva dela enkäten med studenter utanför mitt tänkta urval. Alldeles för få studenter i mitt typiska urval besvarade enkäten – inte en enda filmstuderande deltog i enkätundersökningen och den här gruppen utgår på så vis helt från undersökningens resultat. För att få fler respondenter till enkäten behövde jag därför använda mig av ett *nätverksurval*. Det innebar att jag bad kamrater vidarebefordra min enkät till deras studiekamrater (Boyd & Ericsson 2015:40). Med hjälp av mitt nätverksurval lyckades jag slutligen få in ett större svarsantal.

Patel och Davidsson (2019:83–84) skriver i *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, att en även i mindre arbeten, likt uppsatsarbeten, måste förhålla sig till särskilda etikregler. I min uppsats är det främst *informationskravet* (deltagare ska delges information om studiens syfte) och *samtyckeskravet* (deltagare ska kunna bestämma över sin medverkan i studien) som har varit aktuella. Jag har, genomgående,

försökt förhålla mig till etikreglerna. Jag har skrivit ett utförligt syftesändamål i inledningen av enkätundersökningen där respondenten dessutom ges möjlighet att kontakta mig om hen har några frågor. I inledningen förtydligar jag dessutom att undersökningen är anonym och att respondenten, närhelst hen känner för det, kan avbryta sin medverkan. Uppgifter som samlats in i enkätundersökningens första del om bakgrundsinformation behandlar varken kön, ålder eller ort – alltså finns det inga utelämnande uppgifter som går att härleda till en särskild individ.

4.1.1 Enkätens frågor

Innan jag utformade enkätundersökningen tog jag del av så mycket information som möjligt om de olika ordböckernas skilda syften och funktioner. Jag spenderade mycket tid med att orientera mig på svenska.se för att bilda mig en uppfattning om vad som skulle kunna innebära problem för en potentiell ordboksanvändare på webbsidan. Både jag och redaktionen på SAOB i Lund har en hypotes om att vissa funktioner kan vara svårare att härleda till en specifik ordbok än andra. Jag har därför valt att utforma alla enkätens frågor utifrån en premis om att där finns ett ”korrekt” tillvägagångssätt på hur respondenten besvarar varje enkätfråga. Premissen utgår från att det korrekta tillvägagångssättet innebär att respondenten väljer den ordbok som jag, och redaktionen, anser är lämpligast att använda för att besvara enkätfrågan. Enkätfrågorna är därför utformade för att testa respondenternas kunskap och förståelse för vardera ordboks skilda syfte och funktion.

Bland uppsatsens teoretiska ramverk (se avsnitt 3.3.) har jag bland annat beskrivit olika ordbokskomponenter som en ordboksanvändare vanligtvis stöter på i en ordbok: morfologi, konstruktion, betydelsebeskrivning, språkprov och etymologi. I varje komponents avsnitt beskriver jag också i vilket sammanhang enkätrespondenterna kommer att stöta på den specifika komponenten i enkätundersökningen (se till exempel avsnitt 3.3.2 och 3.3.3). I enkäten finns alltså frågor som handlar specifikt om att respondenten ska behandla morfologi, konstruktionsuppgifter, betydelsebeskrivningar, språkprov och etymologi.

Webbenkäten består av 16 frågor: sju frågor är *slutna* med färdiga svarsalternativ som respondenten får kryssa i – resterande nio frågor är *öppna* i vilka respondenten själv ska formulera ett svar (Boyd 2015:41). Boyd (2015:41) skriver att slutna respektive öppna frågor ställer olika krav på respondenten. En öppen fråga ställer höga krav på respondentens deltagande och ska inte användas i allt för stor utsträckning. I min undersökning var de öppna frågorna av stor vikt för att få tillgång till respondentens kunskaper. Sex av de slutna frågorna är obligatoriska: respondenterna måste besvara dessa frågor för att kunna fortsätta med enkät-

undersökningen – resterande frågor är frivilliga. En av de sju slutna frågorna tillkommer enbart om respondenten kryssar i svarsalternativet *ja* på föregående fråga. Samma sak gäller en av de nio öppna frågorna som enbart tillkommer om respondenten kryssar i svarsalternativet *ja* på föregående fråga.

Boyd (2015:41) skriver att det är bra att gruppera enkätfrågorna tematiskt. Jag valde att dela in enkäten i fyra olika avsnitt: *bakgrundsinformation* (se bilaga 2), *enkätundersökning del 1* (se bilaga 3), *enkätundersökning del 2* (se bilaga 4) och *utvärdering* (se bilaga 5). Nedan presenteras de olika avsnitten tillsammans med tillhörande frågorna i tabeller. Efter varje enkätfråga i tabell 2 och 3 har jag infogat och strukit under den ordbok som är mest lämplig att använda för att besvara frågan.

1. Bakgrundsinformation

Tabell 1: *Bakgrundsinformation*

Enkätfråga	Typ av fråga	Svarsalternativ
1. Har du använt dig av webbsidan svenska.se tidigare?	Obligatorisk Sluten	Ja/Nej
2. I vilket sammanhang har du tidigare använt webbsidan svenska.se	Följdfråga till svarsalternativ ja, fråga 1 Sluten	I studiesammanhang/I yrkessammanhang/På fritiden
2. Vad studerar du just nu?	Obligatorisk Sluten och öppen	Filmstudierande/Språkstudierande/ Litteraturstudierande/ Översättningsstudierande/Annat

2. Enkätfrågor – som syftar till att inrikta sig på respektive ordboks funktioner

Tabell 2: *Enkätfrågor, del 1*

Enkätfråga	Typ av fråga
4. Du stöter på ordet "oxymoron" i ett korsord och undrar vad det betyder. Var hittar du den bästa förklaringen? <u>SO</u>	Öppen
5. Du vill veta hur gammalt ordet "infanteri" är i svenska. Hur tar du enklast reda på det? <u>SAOB</u>	Öppen
6. Du vill använda ordet "grundare" i en text och undrar om det används tillsammans med "till" eller "av" (grundare till/av...). Var hittar du enklast ett svar på det? <u>SO</u>	Öppen

7. I en tidning skriver en journalist ordet "färst" som i "få – färre – färst". Du blir nyfiken på om det verkligen går att använda. Hur tar du enklast reda på det? <u>SAOL</u>	Öppen
---	-------

3. Enkätfrågor – som utgår mer efter SAOBs funktioner

Tabell 3: Enkätfrågor, del 2

Enkätfråga	Typ av fråga
8. Du vill veta om ordet "trevlig" alltid har stavats på samma sätt. Var hittar du enklast ett svar på det? <u>SAOB</u>	Öppen
9. Du stöter på ordet "feg" i en äldre text och blir nyfiken på om ordet har haft en annan ursprunglig betydelse. Hur tar du enklast reda på det? <u>SAOB</u>	Öppen
10. Du läser en krönika där uttrycket "bjuda med armbågen" dyker upp. Du blir nyfiken på hur länge uttrycket funnits i svenska. Hur tar du enklast reda på det? <u>SAOB</u>	Öppen

4. Utvärdering.

Tabell 4: Utvärdering

Enkätfråga	Typ av fråga	Svarsalternativ
11. Jag förstår ordböckernas olika funktioner och vad som skiljer dem åt	Obligatorisk Sluten	<i>Instämmer inte alls/Instämmer/Varken eller/Instämmer till viss del/Instämmer helt</i>
12. Informationen på webbsidan svenska.se är tydlig och lättillgänglig	Obligatorisk Sluten	<i>Instämmer inte alls/Instämmer/Varken eller/Instämmer till viss del/Instämmer helt</i>

13. <i>Informationen på webbsidan svenska.se är tillräcklig för att jag ska kunna använda ordböckerna i den utsträckning jag behöver</i>	Obligatorisk Sluten	<i>Instämmer inte alls/Instämmer/Varken eller/Instämmer till viss del/Instämmer helt</i>
14. <i>Stötte du på några generella svårigheter på webbsidan svenska.se under tiden du svarade på frågorna?</i>	Obligatorisk Sluten	<i>Ja/Nej</i>
15. <i>Om ja, vilka svårigheter upplevde du?</i>	Följdfråga till svarsalternativ ja, fråga 14 Öppen	
16. <i>Har du förslag på något som skulle kunna förbättras på webbsidan svenska.se?</i>	Öppen	

Utöver fyra huvudteman valde jag också att inleda enkätundersökningen med en ”inledning” (se bilaga 1) där jag presenterar mig själv och den undersökning jag genomför och att avsluta enkätundersökningen med en ”avslutning” (se bilaga 6) där jag tackar respondenten för hans deltagande och erbjuder den intresserade att delta i en uppföljande intervju. Enbart en av 39 respondenter anmälde sitt intresse för en uppföljande intervju – intervjun genomfördes därför inte inom ramen för den här undersökningen.

Boyd och Ericsson (2015:44) pekar på hur viktigt det är att skriva frågor som är enkla och entydiga så att alla respondenter uppfattar frågorna på samma sätt. Jag har lagt ner mycket tid på att formulera särskilt de öppna frågorna så enkelt och begripligt som möjligt. De öppna frågorna grundar sig därför i olika situationsbaserade kontexter – för att, i den mån det är möjligt, uppfattas som relevanta och stimulerande av respondenterna. Genom att formulera frågor som grundar sig i korsordslösning, skrivning och läsning av bl.a. krönikor och äldre texter försöker jag dessutom ringa in ordböckernas funktioner utifrån olika användares kommunikativa behov.

För att få tillgång till respondenternas attityder till webbsidan svenska.se valde jag att använda *likertskalor* (en sifferskala med olika påståenden) i min utvärderingsdel (Boyd & Ericsson 2015:46). För att undvika att respondenten skulle känna sig tvingad att ta ställning till något hen inte vill eller inte bryr sig om valde jag att använda fem svarsalternativ i mina

likertskalor: 1. *Instämmer inte alls*, 2. *Insämmer inte*, 3. *Varken eller*, 4. *Instämmer till viss del*, 5. *Instämmer helt*.

4.1.2 Enkätens instruktioner

Jag förstod tidigt att det skulle bli tämligen krävande och bitvis klurig att besvara enkäten, särskilt för respondenter som inte använt webbsidan svenska.se tidigare och eventuellt även för respondenter som inte alls sysslar med språk, vare sig i sina studier eller i sitt yrke. Det var därför av största vikt att framställa tydliga instruktioner för hur respondenterna skulle gå tillväga när de besvarade enkäten. På den inledande sidan av enkätundersökningen (se bilaga 1) skriver jag att respondenten behöver använda webbsidan svenska.se för att besvara frågorna i enkäten och jag tipsar även respondenten om att använda en dator. På den första sidan med enkätfrågor (se bilaga 2) ger jag exempel på hur en fråga kan se ut i enkäten och hur respondenten kan besvara frågan:

Exempel på enkätfråga:

”Du hittar ordet ’kanik’ i en äldre text av Tegnér och vill veta vad ordet betyder. Hur tar du enklast reda på det?”

Exempel på hur du kan svara:

”Jag använder mig av ordboken SO där det står att betydelsen av ordet är en medlem av medeltida domkapitel inom romersk-katolska kyrkan.”

Syftet med exemplet är tvåfaldigt: exemplet ska dels fungera som ett hjälpmedel för respondenten, dels säkerställa att jag får in fritextsvar med resonemang som tydligt visar hur respondenten gått tillväga när hen sökt på webbsidan. Fritextsvar som innehåller tydliga motiveringar till hur studenten gått tillväga och varför, är av största vikt för att jag ska kunna analysera webbsidans funktionalitet.

4.2 Material

Materialet i min undersökning består av svar jag fått på de 16 frågor som jag formulerat i webbenkäten. Materialet utgörs av 39 respondentsvar på webbenkäten. Eftersom enbart sex av 16 frågor är obligatoriska skiljer sig respondenternas svars mängd åt något: jag har inte fått svar på alla 16 frågor av alla 39 respondenter.

5. Resultat

I följande avsnitt kommer jag presentera enkätundersökningens resultat. För att avsnittet ska vara så överskådligt som möjligt har jag valt att dela in resultatet i olika delavsnitt. Först följer en kort presentation av enkätundersökningens första del som fokuserar på respondenternas bakgrundsinformation. Därefter presenteras svarstatistik från enkätundersökningens andra del som problematiserar ordböckernas lexikografiska funktion. Efter det följer ett avsnitt med svarstatistik på vilka svårigheter enkätrespondenterna stött på och slutligen svarstatistik på hur webbsidans informationsurval fungerar. Varje delavsnitt, med undantag för avsnitt 5.1, kommer att innehålla en presentation av enkätundersökningens resultat tillsammans med kopplingar till uppsatsens teoretiska ramverk. Resultaten i avsnitt 5.3, om svårigheter som respondenterna stött på, presenteras löpande i resultatsredovisningen.

5.1 Bakgrundsinformation

Det slutgiltiga antalet respondenter som deltog i undersökningen är 39 studenter. Eftersom det typiska urvalet inte genererade tillräckligt många svar för en intressant analys behövde jag använda mig av en bredare informantgrupp. Nedan följer korta redogörelser för respondenternas tidigare besök på webbsidan svenska.se och deras studier.

Tabell 5: Enkätfråga 1

Enkätfråga 1	Svar: <i>ja</i>	Svar: <i>nej</i>
<i>Har du tidigare använt dig av webbsidan svenska.se?</i>	28	11

Tabell 6: Enkätfråga 2

Enkätfråga 2	<i>I studie-sammanhang</i>	<i>I studie + på fritiden</i>	<i>I yrke + på fritiden</i>	<i>I studie + yrke + på fritiden</i>	Inget svar
<i>I vilket sammanhang har du tidigare använt webbsidan svenska.se?</i>	8	16	1	2	1

Tabell 7: Enkätfråga 3

Enkätfråga 3	<i>Språkstudierande</i>	<i>Litteraturstudierande</i>	<i>Översättningsstudierande</i>	<i>Annat</i>
<i>Vad studerar du just nu?</i>	17	1	4	17

Tabell 8: Studieinriktningar *annat*

<i>Ämneslärare</i>	<i>Miljö</i>	<i>Dietist</i>	<i>Psykolog</i>	<i>IT</i>	<i>Produktdesign</i>	<i>Teologi</i>	<i>Spelgrafik</i>	<i>Sjuksköterska</i>
9	1	1	1	1	1	1	1	1

I enkätens första två frågor (se tabell 5 och 6) ska respondenterna redogöra för sina (eventuella) tidigare aktiviteter på webbsidan svenska.se. Majoriteten av respondenterna har använt webbsidan tidigare och i studiesammanhang eller på fritiden. Bland de 28 respondenter som anger att de har använt webbsidan tidigare anger 17 respondenter översättnings- eller språkstudier och 10 respondenter anger kategorin *annat*.

Fråga 3 (se tabell 7) innehåller svarsalternativet *annat*. Om respondenten har valt svarsalternativet *annat* ges denna möjlighet att ange sin utbildning med fritextsvar. 17 respondenter valde svarsalternativet *annat* och av dessa respondenter uppger sig 9 stycken studera till *ämneslärare* (se tabell 8). Resterande 8 respondenter är från spridda utbildningar och fakulteter.

Av de 11 respondenter som säger sig aldrig ha använt webbsidan förut anger 5 respondenter studieämnen som, i första hand, inte sysslar med språk: sjuksköterska, produktdesign, IT, dietist och spelgrafik.

5.2 Lexikografisk funktion

I följande avsnitt kommer jag att fokusera på resultat från enkätundersökningen som, i viss mån, undersöker hur (och varför) respondenten avgör vilken ordbok hen anser vara lämpligast att använda för att besvara den aktuella enkätfrågan. För att resultaten ska bli så överskådliga som möjligt följer först en presentation av respondentsvaren på fråga 4–10 i tabellen nedan. Jag har valt att stryka under de siffror som representerar respondenter som har besvarat enkätfrågan med den ordbok jag (och redaktionen) anser är mest lämplig.

Tabell 9: Enkätfrågor 4–10

Enkätfråga	SAOL	SO	SAOB	SO & SAOB	SAOL & SO	Blandning + andra webbsidor	Andra webbsidor	Ingen aning	Svarade ingenting
4. <i>Oxymoron</i>	6	<u>16</u>	2		4	11			
5. <i>Infanteri</i>	2	5	<u>20</u>	4		8			
6. <i>Grundare</i>	2	<u>23</u>	2			8		2	2
7. <i>Färst</i>	<u>26</u>	1			2	9			1
8. <i>Trevlig</i>	1	1	<u>31</u>				5	1	
9. <i>Feg</i>		2	<u>27</u>	1			7	1	1
10. <i>Bjuda med armbågen</i>		3	<u>16</u>				11	3	6

Jag har valt att dela in avsnittet i tre olika delavsnitt. Vardera delavsnitt fokuserar på respondentens förhållningssätt till de tre olika ordböckerna på svenska.se. I avsnitten redogör jag för resultat och problematiserar respondenternas val av ordbok i relation till deras kommunikativa behov.

5.2.1 Ordboksanvändaren och SAOL

På fråga 7 (se tabell 9) om hur respondenterna enklast tar reda på om *färst*, som i superlativformen av adjektivet *få*, går att använda svarar majoriteten av respondenterna (26 stycken) att de använder SAOL. 2 respondenter uppger sig använda både SAOL och SO. Dessa respondenter skriver att de primärt tittar i SAOL för att få böjningsinformation om adjektivet ”få”. Den ene respondenten skriver att SO är ett bra komplement för att få en konkret förklaring till varför det går att använda sig av superlativen ”färst”. Den andra respondenten konstaterar enbart att informationen även finns att hitta i SO. Det tycks med andra ord te sig relativt självklart för större delen av respondenterna att SAOL bidrar med mest relevant morfologisk information och att SAOL är den lämpligaste ordboken att använda för att besvara frågor som handlar om ett ords böjning. Majoriteten av respondenterna har, i

den aktuella frågan, valt att använda den ordbok som jag (och redaktionen) anser är den mest lämpliga.

Större delen av respondenterna tycks förstå när de ska ta till SAOL för att lösa sitt kommunikativa problem genomgående under enkätundersökningen. Majoriteten av respondenterna har dessutom skrivit att superlativformen *först* går bra att använda – de har alltså även lyckats lösa problemet med hjälp av webbsidan utan större problem. Ett fåtal respondenter anger SAOL som den mest lämpliga ordboken för att besvara andra frågor som, i min och redaktionens mening, bör besvaras med någon av de andra ordböckerna. Det förekommer dock enbart ett fåtal gånger. Det går alltså att dra slutsatsen att majoriteten av enkätrespondenterna förstår SAOLs primära syfte och i vilken kommunikativ situation SAOL är mest lämplig att använda.

5.2.2 Ordboksanvändaren och SO

På fråga 6 (se tabell 9), om ordet *grundare* används tillsammans med *av* eller *till* svarar 23 respondenter att de använder SO. I den här frågan uppger några respondenter (4 stycken) att de inte vet vilken ordbok de ska använda – eller också svarar de ingenting alls.

På fråga 4 (se tabell 9), om ordet *oxymoron*, svarar 16 respondenter att de använder SO. I den här frågan är svarsalternativen väldigt spridda: 11 respondenter svarar till exempel att de använder en blandning av ordböckerna tillsammans med andra webbsidor och 6 respondenter skriver att de använder SAOL.

Det är inte fullt lika självklart för respondenterna när de ska använda SO. När respondenterna ska leta upp korrekta konstruktionsuppgifter till ordet *grundare* på fråga 6 (se tabell 9) skriver 17 av de 23 respondenter som använder SO att de hittar svaret under *konstruktioner*. En av respondenterna, som skriver att hen hittade svaret under *konstruktioner*, tycker att det är förvirrande att behöva klicka fram uppgifterna på Visa mer-länken. En av respondenterna som anger att hen inte vet vilken ordbok hen ska använda påpekar också att hen tycker det är för svårt och inte vet var hen ska söka för att kunna besvara frågan.

På fråga 4, om *oxymoron*, är det färre respondenter som anger SO som ordbok. Det bör dock hållas i åtanke att den här frågan inte enbart kan eller måste besvaras med SO. Både SO och SAOB anger betydelsebeskrivningar genomgående i alla ordboksartiklar – på ordet *oxymoron* är det alltså fullt möjligt att använda SAOB. SAOL har inte som huvudsyfte att uppge ords betydelsebeskrivningar, men redaktionen har börjat ange fler betydelsebeskrivningar på sistone. I det här fallet har SAOL tagit med en betydelsebeskrivning till ordet *oxymoron* och 6 respondenter väljer att använda SAOL.

Majoriteten av respondenterna lyckas lösa sitt kommunikativa problem på både fråga 4 (*oxymoron*) och 6 (*grundare*), däremot lyckas färre lösa sitt kommunikativa problem med den mest lämpliga ordboken på fråga 4 än vad de gör på fråga 7 om ordet *först* (där de ska använda SAOL). På fråga 4 använder en större andel respondenter alla ordböcker tillsammans eller så använder de en av ordböckerna tillsammans med en annan webbsida för att lösa det kommunikativa problemet.

5.2.3 Ordboksanvändaren och SAOB

På fråga 5 (se tabell 9), om *infanteri*, svarar 20 respondenter att de använder SAOB. 5 respondenter anger SO och 4 respondenter svarar att de använder både SO och SAOB. Samtliga respondenter som svarar att de tar hjälp av både SO och SAOB för att besvara frågan lyckas lösa det kommunikativa problemet. Intressant är också att samtliga respondenter som använt både SO och SAOB tycks använda SO som sin primära källa – de tittar först efteråt i SAOB. Vi skulle kunna dra slutsatsen att dessa respondenter har använt SAOB som en slags referens för att säkerställa att året 1629 verkligen stämmer. Ytterligare en intressant observation är att 5 av de 20 respondenter som svarar att de använder enbart SAOB för att besvara frågan anger fel årtal och lyckas därmed inte lösa det kommunikativa problemet.

På fråga 8 (se tabell 9), om ordet *trevlig*, svarar 31 respondenter att de använder SAOB för att svara på frågan. En intressant observation på denna fråga är att några respondenter anger att de använder andra webbsidor för att besvara frågan. De använder alltså enbart andra webbsidor och frångår svenska.se för att lösa uppgiften.

På nästa fråga i enkätundersökningen, fråga 9 om *feg* (se tabell 9), börjar svaren skilja sig från övriga svar. Här svarar 27 respondenter att de använder SAOB, 7 respondenter tar hjälp av andra webbsidor för att besvara frågan och 2 respondenter svarar att de inte vet vilken ordbok de ska använda eller också låter de bli att svara alls.

På fråga 10 (se tabell 9), om uttrycket *bjuda med armbågen*, skiljer sig svarsstatistiken märkbart från tidigare svar. 16 respondenter svarar att de använder sig av SAOB – det är alltså färre än hälften av respondenterna som väljer att använda SAOB för att besvara frågan. 11 respondenter svarar att de tar hjälp av andra webbsidor, 6 respondenter svarar ingenting alls och 3 respondenter svarar att de inte har någon aning om vilken ordbok de ska använda.

Det går att skönja ett intressant mönster av enkätsvaren på de tre sista frågorna: majoriteten av respondenterna anger att de har tagit hjälp av SAOB på fråga 8, lite färre respondenter anger SAOB i svaret på fråga 9 och på fråga 10 anger mindre än hälften av respondenterna att

de använder SAOB. Det här skulle kunna bero på att frågorna är svårare att besvara, men eventuellt också på att respondenterna börjar bli trötta och omotiverade.

En annan intressant observation är ökningen av respondenter som vidtar andra åtgärder för att lösa det kommunikativa problemet på de sista tre frågorna. På föregående frågor har det funnits några respondenter som svarar att de använder en blandning av ordböckerna och ibland även kompletterar sökningen på svenska.se med hjälp av sökningar på andra webbsidor. På de sista tre frågorna är det däremot ingen som kombinerar de olika ordböckerna – de svarar snarare att de har förlitat sig till fullo på andra webbsidor för att kunna tillgodose sina kommunikativa behov.

Fråga 10 kräver mest av respondenten i enkätundersökningen. Det ser vi tydliga tecken på i respondenternas svarstatistik: 9 respondenter misslyckas med att lösa det kommunikativa problemet och 11 respondenter väljer att ta hjälp av andra webbsidor. Det går däremot inte att utesluta att resultatet kan ha att göra med motivationsbrist – frågan ligger trots allt i slutet av enkätundersökningen.

5.3 Svårigheter och problem

I enkätundersökningens utvärderingsdel ges respondenterna möjlighet att ange om de stött på några problem på webbsidan under tiden de deltog i enkätundersökningen. Nedan följer svarsstatistiken på frågan.

Tabell 10: Enkätfråga 14

Enkätfråga 14	Svar: <i>ja</i>	Svar: <i>nej</i>
<i>Stötte du på några generella svårigheter på webbsidan svenska.se under tiden du svarade på frågorna?</i>	9	30

På fråga 14 (se tabell 10) uppger 9 av 39 respondenter att de har stött på svårigheter. Vid en närmre analys av varje enskild respondents deltagande framkommer det däremot att betydligt fler respondenter har stött på svårigheter/problem under enkätundersökningens gång. Respondenterna tycks hellre välja att redogöra för sina problem i nära anslutning till de frågor där problemen uppstått.

I det här avsnittet kommer jag presentera synpunkter från respondenterna som handlar om eventuella svårigheter och problem som uppstått när de använt sig av webbsidan svenska.se.

Avsnittet är uppdelat i tre delavsnitt där det första berör webbsidans överskådlighet, det andra delavsnittet handlar om webbsidans sökfunktioner och det sista avsnittet handlar om beskrivningsspråket i ordböckerna på webbsidan. Resultaten som presenteras i avsnitten utgörs till större delen av svaren på enkätfråga 15 och enkätfråga 16, där totalt 21 respondenter har lämnat synpunkter. Resultaten utgörs även av svaren på likertskalorna i enkätfrågorna 11, 12 och 13, samt på synpunkter som framkommit bland respondenternas svar på tidigare frågor.

5.3.1 Överskådlighet

På fråga 15 (se tabell 4), om vilka svårigheter respondenten upplevde, handlar fyra respondentsvar om webbsidans överskådlighet. Tre av dessa respondentsvar talar specifikt om SAOB. Ett av svaren lyder så här:

SAOB känns lite jobbig att ta sig igenom. Upplever att det är väldigt mycket text och lite svårt att hitta det man faktiskt letar efter.

Ett annat respondentsvar lyder så här:

Tycker att SAOB är lite svårläst jämfört med SAOL och SO. Det är mycket mellanrum, blått och gult, olika storlek och kursivt och tjockt och versaler. Blev lite jobbigt och tittade hellre på SO först.

Den fjärde respondenten som tycker att webbsidans överskådlighet ger upphov till problem svarar att hen tycker att gränssnittet mellan de tre olika ordböckerna är rörigt. Det här svaret talar alltså inte om en specifik ordbok utan om webbsidan som helhet.

Bland förbättringsförslagen på fråga 16 finns sex respondentsvar som handlar om webbsidans överskådlighet. Några respondenter poängterar enbart att SAOB är svårorienterad och att ”något” behöver åtgärdas. Fem av svaren handlar uteslutande om revideringar som kan förbättra SAOBs överskådlighet. En respondent försöker ge lite tips på vad hen anser skulle kunna förbättras. Nedan följer respondentens svar:

Att skilja citaten eller användningarna åt på SAOB, kanske att dela in det i sektioner. Då blir det även lättare att skrolla.

En respondent talar om hela webbsidan när hen ger förslag på vad som skulle kunna förbättra överskådligheten på svenska.se. Respondentens svar presenteras nedan:

Färgkoda ordklasser etc. för att underlätta läsningen och precisera sökningen i längre textutdrag.

Problem och svårigheter som uppstått på grund av webbsidans överskådlighet tycks främst gå att härleda till SAOB. Bland respondenterna som skriver att SAOB är oöverskådlig och svår att orientera sig i, klassificerar sig majoriteten av respondenter som språkstudierande.

5.3.2 Sökfunktioner

Majoriteten av respondenterna som uppger att de stött på någon form av svårighet eller problem under enkätundersökningens gång, skriver att problemen handlar om webbsidans sökfunktioner. Fyra av de nio respondentsvaren på fråga 15 handlar om webbsidans sökfunktioner. Samtliga fyra respondentsvar talar specifikt om fråga 10 i enkätundersökningen där respondenterna ska ta reda på hur länge uttrycket *bjuda med armbågen* funnits i svenska. Två respondenter svarar enbart att de hade problem med att svara på frågan. En annan respondent skriver att det var svårt att besvara frågan för att hen inte visste hur hen skulle söka i ordboken. Respondentens svar redovisas nedan:

Är svårt att hitta information för uttryck. Det kan bero på att jag söker på ett inkorrekt sätt.

Respondenten tycker att det är svårt att hitta information till uttrycket *bjuda med armbågen*. På fråga 10 (se tabell 3) svarar respondenten att hen både har letat på google och på svenska.se, men att hen inte hittar någon information. Respondenten skriver som sista mening i svaret på fråga 10: ”Jag gör nog inte på rätt sätt.”. Bogaards (2003:28–29) presenterar en modell för de olika steg en ordboksanvändare går genom när hen konsulterar en ordbok. Ett av de första stegen handlar om att ordboksanvändaren ska välja ut ett lämpligt huvudord att söka på. Enligt Bogaards (2003:29) innebär det här inte några problem om elementet är en del av ordbokens makrostruktur. Om elementet däremot utgör en del av en sammansättning eller består av flera ord i ett uttryck behöver ordboksanvändaren en annan typ av förkunskaper. Ordboksanvändaren måste vara bekant med ordbokens ”policy” för hur sådana objekt hanteras. I det aktuella fallet, med respondenten som inte lyckas lösa det kommunikativa problemet på fråga 10, saknar respondenten tillräckliga förkunskaper för att veta hur hen ska söka på ett uttryck i SAOB. Respondenten har lyckats avgränsa sina sökningar på tidigare frågor och förstår på så vis hur hen ska resonera kring huvudord i övrigt. I det här uttrycket tycks det däremot vara svårare för respondenten att avgöra vilket ord i uttrycket som bör utgöra uttryckets huvudord. Respondenten tycks vara medveten om sitt problem då hen vid två tillfällen resonerar kring fråga 10 och uttrycker sig sakna kunskaper för hur hen ska söka för att få information om uttrycket.

En annan respondent skriver, på fråga 15 om vilka svårigheter respondenten upplevde, att hen stötte på problem när hen skulle besvara frågan om uttrycket *bjuda med armbågen* eftersom hen saknar en särskild funktion i webbsidans sökmotor. Nedan följer respondentens svar:

Jag hittade inget som hjälpte mig när jag sökte på ett helt uttryck, sökmotorn godtar bara enskilda ord verkar det som.

Respondenten lyckas inte söka på hela uttrycket på svenska.se och vi får ingen information om huruvida respondenten försökt leta upp uttrycket via ett särskilt huvudord eller inte. På fråga 10 ifrågasätter respondenten om svaret verkligen går att hitta via webbsidan svenska.se. Hen påstår sig inte hitta någonting som förklarar uttryckets etymologi eller användning på webbsidan. Det framgår alltså att respondenten har försökt söka på hela uttrycket i det gemensamma sökfältet för samtliga ordböcker på svenska.se, men inte lyckats med sin sökning.

Ovanstående respondent är inte ensam om att stöta på problem på specifikt fråga 10. På fråga 16 (se tabell 4) ger åtta av tio respondenter förbättringsförslag på sökfunktioner som gäller hela uttryck. Samtliga åtta respondenter grundar sina förbättringsförslag på fråga 10. Nedan följer ett av respondenternas svar.

Gör gärna det lättare att hitta information om uttryck genom att t.ex. göra det möjligt att söka på hela uttrycket i sökspalten.

Tre av de åtta respondenter som grundar sina förbättringsförslag på fråga 10, om uttrycket, ger förslag specifikt till SAOB. Nedan följer en av respondenternas förbättringsförslag:

Gör det möjligt att söka i texten i SAOB, t.ex. som det på en hemsida går att tryck ctrl+F och söka på ord i själva hemsidan.

Det framgår att respondenterna inte lyckas söka på hela uttrycket i SAOBs texter, trots att det, i praktiken, går att fritextsöka på webbsidan. Respondenterna föreslår att det ska bli möjligt för användare att med hjälp av kortkommandot ctrl + F kunna hitta uttryck enklare på webbsidan – något som redan är görligt. Om respondenten, på fråga 10, väljer att söka på huvudordet *armbåge* i alla tre ordböcker kan hen därefter använda ctrl + F och få upp en mindre sökruta längst upp i det högra hörnet. När respondenten skriver in hela uttrycket *bjuda med armbågen* i den lilla sökrutan markeras uttrycket med orange färg i SAOBs text. Det framgår dock ingenstans på svenska.se att användaren kan fritextsöka. Det bör också tilläggas

att kortkommandot ctrl + F enbart fungerar på en PC – om respondenten fritextsöker med en Mac måste hen använda sig av kortkommandot cmd + F. Det går inte att undersöka om respondenterna som inte lyckats med fritextsökningen har använt sig av en PC eller en Mac när de besvarade enkätundersökningen och vi kan därför inte dra några slutsatser om varför respondenterna misslyckas med att lösa det kommunikativa problemet.

Problem och svårigheter som uppstår på grund av sökfunktioner (eller i respondenternas mening: avsaknaden av sökfunktioner) tycks främst gå att härleda till SAOB. Det ska däremot tilläggas att fråga 10 är svårare än de frågor som formulerats för att primärt undersöka de övriga ordböckerna (SAOL och SO).

5.3.3 Beskrivningsspråk

Med *beskrivningsspråk* avser jag text i ordböckerna som anger till exempel ordböjning, stilvärde, konstruktioner med flera. I *beskrivningsspråk* inkluderar jag inte betydelsebeskrivningar, språkprov och källor.

Några av enkätundersökningens respondenter uppger sig stöta på problem när de ska hantera ordböckernas (och därigenom webbsidans) beskrivningsspråk.

På fråga 15, om vilka svårigheter respondenten upplevde, svarar en respondent följande:

Grundare ställde till det. Svårt att hitta konstruktionen eftersom annan fakta presenterades före. Kunde varit fler exempel på konstruktioner.

Respondenten tycker att fråga 6 (se tabell 3), om *grundare*, är särskilt svår. I SO presenteras konstruktionsuppgifter till *grundare* först när användaren trycker på länken ”Visa mer”. Ovanför ”KONSTRUKTION” anger ordboken först ”EXEMPEL”. Själva konstruktionsuppgifterna presenteras därefter i form av ett dött språkprov: ”*grundare (av ngt)*”, alltså inte med en typisk nominalfras utan med ett schematiskt mönster. Presentationen av konstruktionsuppgifterna tycks ställa till problem för respondenten: dels att annan fakta presenteras innan uppgifterna, dels att bara ett exempel anges. Vi kan inte med säkerhet veta om respondenten tycker att exemplet är otillräckligt enbart för att det presenteras i form av ett dött språkprov. På fråga 6, har respondenten skrivit att SO var svår att använda för att hen behöver klicka på länken ”Visa mer” och även för att ”SE grunda 2” står före länken ”Visa mer”, där konstruktionsuppgifterna finns.

På fråga 16 (se tabell 4), om eventuella förbättringsförslag, handlar tre av 21 respondentsvar om ordböckernas beskrivningsspråk. En respondent efterfrågar ”fler exempel” (vad som menas med exempel i det här avseendet är dock oklart) – en annan respondent stöter

på problem på fråga 6. Respondenten lyckas inte hitta relevant information för att kunna besvara frågan. Den tredje respondenten tycker att det är svårt att förstå uppdelningarna i SAOB och skriver såhär:

Bättre förklaring i SAOB om vad som faktiskt är vad. Just nu förstår jag ingenting av korstecken, a b c och d eller ssgr.

Majoriteten av respondenterna som besvarat fråga 15 och 16 uppger sig alltså inte ha stött på några problem med beskrivningsspråket i ordböckerna på webbsidan, men det förekom några stycken som tyckte att det behövdes förändringar.

5.4 Webbsidans informationsurval

Den sista delen av enkätundersökningen är utformad som en utvärdering där respondenterna kryssar i det svarsalternativ som bäst stämmer överens med deras uppfattning på en likertskala. Två av frågorna i utvärderingsdelen handlar om webbsidans information. Dessa presenteras nedan tillsammans med respondenternas svarsfördelning.

Tabell 11: Enkätfråga 12

Enkätfråga 12	<i>Instämmer helt</i>	<i>Instämmer till viss del</i>	<i>Varken eller</i>	<i>Instämmer inte</i>
<i>Informationen på webbsidan svenska.se är tydlig och lättillgänglig</i>	14	21	2	2

Tabell 12: Enkätfråga 13

Enkätfråga 13	<i>Instämmer helt</i>	<i>Instämmer till viss del</i>	<i>Varken eller</i>
<i>Informationen på webbsidan svenska.se är tillräcklig för att jag ska kunna använda ordböckerna i den utsträckning jag behöver</i>	13	23	3

Majoriteten av respondenterna har valt svarsalternativet *Instämmer till viss del* eller *Instämmer helt* och enbart ett fåtal respondenter har svarat *Instämmer inte* eller *Varken eller*. Av de 14 respondenter som valt svarsalternativet *Instämmer helt* på fråga 12 (se tabell 11) utgörs 6 av språkstuderande och 4 av översättarstuderande. Resterande 4 respondenter är IT-studerande, produktdesigner, spelgrafiker och psykologstuderande. Samtliga språkstuderande

och översättarstuderande som kryssat i svarsalternativet *instämmer helt* på fråga 12 har besökt webbsidan tidigare. Av de 4 studerande som klassificerat sig under *annat* är det enbart studenten som studerar psykologi som har besökt webbsidan tidigare. Eventuellt går det att dra slutsatsen att IT-studenten, produktdesignern och spelgrafikern är vana internetsurfare och ofta bekantar sig med nya webbsidor i studiesammanhang och därför har lätt för att ta till sig informationstexter på internet. Två respondenter valde svarsalternativet *instämmer inte* på fråga 12 – båda respondenterna är språkstuderande. Här kan vi anta att det eventuellt kan vara studenter som studerar på språkkonsultprogrammet och som granskar texter mer kritiskt än andra.

På fråga 13 (se tabell 12) består större delen av respondenterna som valde svarsalternativet *instämmer helt* av ämneslärare och översättare. Samtliga respondenter har besökt webbsidan tidigare. Av de tre respondenter som valde *varken eller* är samtliga språkstuderande som inte har besökt webbsidan tidigare.

På fråga 16 (se tabell 4) ger två av 21 respondenter förbättringsförslag som handlar om webbsidans olika informationstexter. Den ene respondenten skriver så här:

Kan behövas tydligare och mer lättillgängliga beskrivningar av vad skillnaderna mellan ordböckerna är, för att någon som inte kommit i kontakt med sidan i till exempel studiesammanhang ska ha nytta av den.

Den andra respondenten skriver så här:

För de som inte vet vad de olika ordböckerna innebär vore det nog bra med en informationsruta som sammanfattar vad var och en innehåller och vad de syftar till.

Det finns alltså respondenter som tycker att webbsidan svenska.se saknar tillräcklig information om vad de olika ordböckerna har för syfte och funktion. En av frågorna i enkätundersökningens utvärderingsdel handlar om ordböckernas funktioner. Svarstatistiken presenteras i tabellen nedan.

Tabell 13: Enkätfråga 11

Enkätfråga 11	<i>Instämmer helt</i>	<i>Instämmer till viss del</i>	<i>Varken eller</i>
<i>Jag förstår ordböckernas olika funktion och vad som skiljer dem åt</i>	17	21	1

Ingen av respondenterna har valt svarsalternativet *Instämmer inte* på fråga 11 (se tabell 13) –

dock är det några respondenter som påstår sig ha svårt att förstå skillnaden mellan de olika ordböckerna. Majoriteten av dessa respondenter har aldrig besökt webbsidan tidigare. På svenska.se finns det en mening under varje ordbok som sammanfattar den viktigaste skillnaden mellan ordböckerna. Under SAOL står det ”Koncentrerad ordlista med 126 000 ord”, under SO står det ”Ingående beskrivningar av 65 000 ord” och under SAOB står det ”Historisk ordbok med 500 000 ord” (svenska.se). Det finns dessutom klickbara länkar under varje ordbok som tar besökaren direkt till fliken ”ORDBÖCKERNA” där det finns korta sammanfattningar om vad de olika ordböckerna innehåller och hur de kan användas. Det är dessvärre inte möjligt att ta reda på huruvida respondenterna har tagit del av ovanstående information eller inte. Om vi hade tillgång till den sortens information skulle det eventuellt gå att dra slutsatser om att respondenterna antingen inte hittat informationen eller att somliga respondenter behöver mer utförlig information om de olika ordböckerna.

6. Diskussion

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka webbsidan svenska.se ur ett användarperspektiv och försöka kartlägga dels hur den fungerar för en potentiell ordboksanvändare, dels vilka problem som kan uppstå. Ett underliggande syfte var också att presentera resultat som kan fungera som underlag till en framtida revidering av webbsidan. Med hjälp av en enkätundersökning samlade jag in totalt 39 respondentsvar som har fungerat som uppsatsens material.

Jag kommer i det följande att diskutera och problematisera webbsidans lexikografiska funktion och webbsidans struktur med utgångspunkt i de resultat som presenterades i föregående avsnitt (avsnitt 5).

6.1 Webbsidans lexikografiska funktion

En viktig utgångspunkt i min undersökning har varit att undersöka hur svenska.se fungerar för en potentiell ordboksanvändare. Min enkätundersökning är därför i första hand inte utformad i syfte att undersöka hur webbsidan förhåller sig till olika språkliga aktiviteter utan jag har främst fokuserat på vad som kan hända när olika ordboksanvändare med skilda förkunskaper använder webbsidan. Större delen av respondenterna som deltog i enkätundersökningen uppger sig ha använt svenska.se tidigare, och majoriteten av dem har använt webbsidan i studiesammanhang samt på fritiden. Detta tyder på att merparten bör behärska webbsidan tillräckligt för att lyckas med sina sökningar och besitta kunskaper om hur en orienterar sig på

webbsidan. I enkätundersökningen deltog emellertid många respondenter som inte sysslar med språk, vare sig i sina studier eller på fritiden, vilket har gett upphov till resultat som delvis avviker från ovanstående mönster.

Tidigare undersökningar av svenska.se har huvudsakligen gett redaktörerna information om webbsidans generella nättrafik och användarnas icke-träffar. Det var således viktigt att min enkätundersökning, i viss mån, tvingade respondenterna att prova ordböckernas olika funktioner för att få en uppfattning om webbsidans lexikografiska funktion. En utgångspunkt för enkätundersökningen var en hypotes som jag, och redaktionen på SAOB i Lund, hade om att alla ordboksanvändare möjligtvis inte är helt införstådda med vilken ordbok som faktiskt bistår med en viss typ av funktion. Likt Hult (2008:249) utgick vår hypotes från att majoriteten av ordboksanvändarna inte vet vilken ordbok de ska använda på svenska.se för att tillgodose sitt kommunikativa behov. Jag utformade därför enkätfrågorna 4–10 utifrån en premis om att det finns en ordbok som är mest lämplig att använda för att besvara frågan. I resultatet framkom det att SAOL är den ordbok vars syfte och funktion flest respondenter tycks förstå. Med hjälp av SAOL har majoriteten av respondenterna lyckats lösa det kommunikativa problemet. Större delen av respondenterna har inte bara skrivit att de använder SAOL, utan också konstaterat att superlativformen *först* går bra att använda på fråga 7. Ordboken SAOL tillgodoser ordboksanvändarens behov och vi kan därför påstå att SAOL, utifrån Tarps (2008:81) definition av vad lexikografisk funktion innebär, har lexikografisk funktion. Vi kan inte dra någon generell slutsats om att respondenterna känner till att SAOL är en ortografisk ordbok som, bland annat, ger rekommendationer om ords böjningar, men vi kan anta att de flesta respondenter känner till ordboken väl sedan tidigare. Färre respondenter tycks förstå SOs funktioner och syfte. Det är svårt att avgöra huruvida alla respondenter lyckas lösa sitt kommunikativa problem med hjälp av SO på fråga 4 och 6. På fråga 6 (*grundare*) skriver många att de använder SO, men väldigt få skriver ner de korrekta konstruktionsuppgifterna som anges i ordboken. En respondent använder SO, men skriver också att konstruktionsuppgifterna är svåra att ta till sig. I den här frågan är det dessutom några respondenter som skriver att de inte vet vilken ordbok de ska använda eller också låter bli att svara på frågan. Som jag nämnde i avsnitt 5.2.2 måste respondenterna inte nödvändigtvis använda SO för att besvara fråga 4, om *oxymorons* betydelsebeskrivning. Men med tanke på att betydelsebeskrivningar utgör en av SOs huvudfunktioner borde SO rimligen vara den självklara ordboken att använda. Så är dock inte fallet: färre än hälften av respondenterna skriver att de använder SO för att besvara frågan. På frågorna 5, 8, 9 och 10 (se tabell 2 och 3) svarar större delen av respondenterna att de använder SAOB. Till skillnad

från frågorna som besvaras med SAOL och SO anger betydligt färre respondenter vilken information de hittat i SAOB. Vi kan på så vis inte veta med säkerhet om respondenterna faktiskt förstår ordbokens funktion eller om SAOB blir respondenternas sista utväg när de inte kan hitta svaret i de andra ordböckerna. På fråga 8, 9 och 10 (se tabell 3), går det att se ett tydligt mönster: allt fler respondenter tar hjälp av andra webbsidor för att lösa det kommunikativa problemet och allt färre lyckas lösa det. Fråga 10, om uttrycket *bjuda med armbågen*, är den mest krävande frågan och den som har fått minst svar av alla i enkäten. Det här skulle kunna bero på att respondenterna saknar den förkunskap som krävs för att veta vilket övergripande sökord de ska använda för att hitta uttrycket. Men det skulle likagärna kunna bero på att frågan ligger i slutet av enkäten och att respondenterna därför saknar den motivation som krävs för att orka leta reda på svaret. Genom att analysera respondentsvaren på frågorna 4–10 (se tabell 9) förstår vi att respondenterna tycks ha svårast att förstå SO och SAOBs syfte och funktioner. Det här kan vi knyta till Wiegands (i Hult 2017:14) teori om att lexikografi, delvis, vilar på ordbokens struktur. Framförallt SAOB uppfyller inte genomgående de strukturella krav som en ordbok behöver för att optimera ordboksanvändarens förutsättningar. Det kan också handla om att ordboksanvändarna har svårt att avgöra vilken av ordböckerna som har en specifik funktion. Jag nämnde i avsnitt 2.1.2 (om SO) att SO ofta förväxlas med SAOB – en trend som förekommer även i enkätundersökningen. På frågor som lämpligen besvaras med SO anser somliga respondenter att de hittar bäst information i SAOB och tvärtom. Vid några tillfällen tycks SAOB fungera som ett supplement till SO: respondenten tittar först i SO och dubbelkollar därefter i SAOB.

6.2 Webbsidans struktur

Enkätundersökningens resultat visar att olika typer av ordboksanvändare tar sig an webbsidan på olika sätt. Majoriteten av respondenterna påstår sig inte stöta på några problem eller svårigheter på webbsidan. Mer än hälften av respondenterna lämnar däremot synpunkter och förbättringsförslag till webbsidan på den sista enkätfrågan. Utifrån respondenternas feedback kan vi dra slutsatsen att större delen av respondenterna tycker att svenska.se fungerar bra i det stora hela. Med detta sagt tycks det ändå finnas aspekter som respondenterna anser behöver förbättras på webbsidan. En återkommande synpunkt från respondenterna handlar om webbsidans överskådlighet. Wiegand (i Hult 2017:14) skriver om strukturella krav på en ordbok som inkluderar ordbokens layout. Med en god layout optimeras ordboksanvändarens förutsättningar att nå ordbokens innehåll. Framförallt SAOB lyckas inte uppfylla det

strukturella kravet och tillgodose användaren med en optimal layout. Ett flertal respondenter tycker att SAOB upplevs som både ostrukturerad med mycket text, rörig med olika teckensnitt samt svårläst. Den vanligaste synpunkten från respondenterna handlar om webbsidans sökfunktioner och specifikt sökfunktioner som gäller flerordsuttryck. Det verkar som att respondenterna saknar tillräckliga förkunskaper för att kunna avgränsa sin sökning till rätt sökord. Flertalet tycks ha försökt söka på hela uttrycket i det gemensamma sökfältet utan resultat. Svenska.se erbjuder *sökhjälp* till användarna, men webbsidan delger ingen information om att det faktiskt är möjligt att fritextsöka med hjälp av kortkommandot ctrl + F (cmd + F). Det är alltså en förkunskap som respondenterna måste ha sedan tidigare. En annan synpunkt från respondenterna handlar om ordböckernas beskrivningsspråk. Några respondenter tycker att konstruktionsuppgifterna som presenteras i SO är problematiska. Somliga ordboksanvändare skulle eventuellt behöva en tydligare presentation av konstruktionsuppgifterna och fler exempel i form av levande språkprov (med nominalfraser). En annan respondent förstår inte beskrivningsspråket i SAOB och efterfrågar bättre förklaringar av vad som är vad. SAOB har särskilda bestämmelser för hur de presenterar olika sorters information i ordboken. För en potentiell ordboksanvändare med otillräckliga förkunskaper kan korstecken, olika bokstäver och förkortningar vara svåra att förstå. Svenska.se ger inte någon information om hur sådant beskrivningsspråk ska utläsas. I det här fallet tycks ordboken inte helt uppfylla kravet på att dels ha en struktur som är ändamålsenlig för ordboksanvändaren, dels ha tillräckligt språkligt innehåll som är anpassat efter ordboksanvändarens behov (Wiegand i Hult 2017).

Respondenterna fick tycka till om webbsidans informationsurval i enkätundersökningens utvärderingsdel. Merparten tycker att informationen på webbsidan, till viss del eller till fullo, är tydlig och lättillgänglig. Två respondenter instämde inte – båda dessa kategoriserade sig som språkstudierande. Merparten av respondenterna tyckte att informationen är, till viss del eller till fullo, tillräcklig för att de ska kunna använda ordböckerna i den utsträckning de behöver. Några respondenter gav synpunkter på webbsidans informationsurval och efterfrågade mer information om vad som är den faktiska skillnaden mellan de olika ordböckerna. På webbsidan svenska.se finns det korta sammanfattningar om vad de olika ordböckerna innehåller och hur de kan användas. Det är svårt att svara på huruvida respondenterna som önskar mer information har tagit del av informationstexterna eller inte.

7. Avslutning

Den här undersökningen har resulterat i mer omfattande feedback från potentiella ordboks-användare än vad tidigare undersökningar har gjort. Inför en kommande revidering av webbsidan finns det några förbättringssynpunkter som redaktionen skulle kunna ta fasta på. Alla ordboksanvändaren har inte vetskap om vilken av ordböckerna som är lämpligast att använda för att hitta en viss sorts information. Detta kan redaktionen åtgärda tämligen enkelt genom att exempelvis framställa lite längre informationstexter om de olika ordböckerna med mer fokus på skillnader mellan ordböckernas syfte och funktion. På samma vis skulle webbsidan kunna utveckla sin informationstext *sökhjälp* och beskriva hur ordboksanvändaren ska gå tillväga för att fritextsöka i texterna med hjälp av ctrl + F (cmd + F). Somliga ordboks-användare tycker att det bitvis är svårt att använda SAOB och kanske framförallt svårt att förstå beskrivningsspråket i SAOB. Det är inte görligt att tillgodose ordboksanvändaren med all information hen kan behöva för att förstå allt i ordboken. Det är dock inte omöjligt att hjälpa ordboksanvändaren lite mer på traven genom att exempelvis dela upp textens olika sektioner i fler underrubriker, som med underrubrikerna +ORDFORMER och +ETYMOLOGI på webbsidan. Det skulle möjligen även gå att utöka webbsidans information med en kortare informationstext om de vanligaste symbolerna och förkortningarna som förekommer i SAOB. Eventuellt skulle en framtida version även kunna innehålla instruktioner till ordboks-användaren i form av konkreta exempel, likt exemplet jag använde i min enkätundersökning (se avsnitt 4.1.2 *Enkätens instruktioner*). Sådana exempel skulle kunna utgå från olika kommunikativa behov.

I den här undersökningen har jag försökt ta fasta på de viktigaste synpunkterna och de mest återkommande problemen som framkommit under respondenternas deltagande i enkätundersökningen. Det är aldrig lätt att förutspå hur en enkätundersökning kommer tas emot av olika respondenter – särskilt svårt är det att skapa en enkät som fungerar för alla, oavsett förkunskaper och bakgrund. I efterhand är jag tacksam över att nästan hälften av respondenterna inte tillhörde mitt typiska urval. Deras synpunkter har gett mig värdefulla insikter om hur svenska.se kan uppfattas för en potentiell ordboksanvändare. Sådär i efterhand finns det några saker jag skulle göra annorlunda om jag fick göra om undersökningen på nytt. Det har exempelvis varit svårt för mig att analysera respondentsvar på frågorna 4–10 när respondenten enbart anger ordboken i svaret. När en respondent bara skriver ”SAOB” kan jag inte veta med säkerhet om respondenten faktiskt letat upp informationen i SAOB eller om hen gissar för att hen inte orkar leta upp svaret. Med hjälp av uppföljande intervjuer hade jag

eventuellt kunnat få en djupare förståelse för varför respondenten valde att använda specifikt en av ordböckerna. På grund av Covid19 var det tyvärr svårt att genomföra intervjuer – dels för att en intervju lämpligast sker ansikte mot ansikte, dels för att det var svårt att ”fånga in” studenter som jag aldrig fick någon direktkontakt med. Såhär i efterhand önskar jag också att jag hade använt ytterligare en fråga i enkätundersökningens utvärderingsdel i vilken respondenten hade kunnat uppge om hen använde sig av webbsidans information om de olika ordböckerna. Det är svårt att dra slutsatser om webbsidans informationsurval när jag inte vet huruvida respondenterna faktiskt läst informationen som står på svenska.se eller inte.

I en framtida undersökning av svenska.se hade det varit intressant att utforma hjälptexter baserade på respondenternas synpunkter till exempel om hur svenska.se fungerar, vilken ordbok som är lämplig att använda i olika situationer, hur sökningarna ska anpassas för att nå träff och vad som åsyftas i beskrivningsspråket. Enkätundersökningen skulle kunna skickas ut till en ny grupp studenter tillsammans med hjälptexterna. Utifrån en sådan undersökning skulle jag kunna se om hjälptexterna ökar den potentiella ordboksanvändarens förståelse för webbsidan. Det är däremot en mer omfattande undersökning som lämpar sig bättre för en mastersuppsats.

Litteratur

- Bejoint, Henri (1989). The Teaching of Dictionary Use: Present State and Future Tasks. I: *Wörterbücher, Dictionaries, Dictionnaires*. First Volume. Berlin/New York: Walter de Gruyter, 208–215.
- Bogaards, Paul (2003). Uses and users of dictionaries. I: Sterkenburg, P. G. J. van. (red.) (2003). *A Practical guide to lexicography [Elektronisk resurs]*. Philadelphia: John Benjamins Pub.
- Boyd, Sally & Ericsson, Stina (red.) (2015). *Sociolingvistik i praktiken*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bäckerud, Nilsson & Sköldberg (under utgivning). Så används Svenska Akademiens ordböcker på nätet. Implicit och explicit feedback från användarna. *Nordiska studier i Lexikografi* 15.
- Gellerstam, Martin & Gellerstam, Martin (2009). *SAOL och tidens flykt: några nedslag i ordlistans historia*. 1. uppl. Stockholm: Norstedt
- Hult, Ann-Kristin (2008). Från ord till handling – En studie i ordboksanvändning på nätet. *Nordiska studier i Lexikografi* 9, s. 243–257.
- Hult, Ann-Kristin (2017). *Ordboksanvändning på nätet: en undersökning av användningen av Lexins svenska lexikon*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2017
- Landau, Sidney I. (1989). *Dictionaries: the art and craft of lexicography*. Cambridge: Cambridge University Press
- Lönroth, Harry (2018). Portalen svenska.se – en ny digital samlingsplats för språkresurser från Svenska Akademien. *LexicoNordica* 25, s. 281 – 292
- Malmgren, Sven-Göran (2006). SAOB ett steg närmare målet. *LexicoNordica* 13, s. 273–284.
- Malmgren, Sven-Göran (1994). Språkprovets form och funktion i svenska betydelseordböcker från Östergrens Nusvensk ordbok till Svensk ordbok. *LexicoNordica* 1, s. 107–117
- Müller–Spitzer, Caroline (2014). Using online dictionaries. Introduction. *Lexicographica: Series Maior* 145, s. 1–10.
- Nikula, Kristina (2010). Svensk ordbok – en guldgruva för språkintresserade. *LexicoNordica* 17, s. 351–375.
- OSA (Om svar anhålles) 2017. Sök i OSA (14 April 2020).
<http://www2.saob.se/>

- Patel, Runa & Davidson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Femte upplagan Lund: Studentlitteratur
- Petzell, Erik. M (2017). *Svenska Akademiens ordbok på nätet*. *LexicoNordica* 24, s. 267–276.
- Svensén, Bo (2004). *Handbok i lexikografi: ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Svenska Akademien 2020. Akademien (6 April 2020).
<https://www.svenskaakademien.se/>
- Svenska Akademiens ordbok 2020. Om ordboken (5 April 2020).
<https://www.saob.se/om/>
- Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. Fjortonde upplagan (2015). Stockholm: Svenska Akademien
- Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien*. 1. uppl. (2009). Stockholm: Norstedt [distributör]
- Tarp, Sven (2008). *Lexicography in the Borderland between Knowledge and Non-Knowledge [Elektronisk resurs] General Lexicographical Theory with Particular Focus on Learner's Lexicography*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag

Bilagor

Bilaga 1: *Inledning*

Hej och tack för att du vill vara med i min undersökning!

Den här enkäten riktar sig till dig som studerar på högskola/universitet. Enkäten handlar om webbsidan svenska.se som lanserades år 2017 och ger användaren fri tillgång till Svenska Akademiens tre ordböcker: SAOL, SO, SAOB. Med den här enkätundersökningen vill jag undersöka de digitala ordböckernas funktionalitet ur ett användarperspektiv.

Jag som har gjort enkätundersökningen heter Malin Nilsson och läser just nu min sista termin på Språkkonsultprogrammet i Lund. Enkäten är ett underlag till mitt examensarbete.

Enkäten består av några frågor som du ska besvara med hjälp av webbsidan svenska.se. För att det ska vara så enkelt för dig som möjligt att svara på frågorna rekommenderar jag att du använder en dator. Skulle du inte ha tillgång till en dator så fungerar mobiltelefon eller surfplatta också.

Enkätundersökningen tar ca 15 min att genomföra. Den är anonym och du kan när som helst välja att avbryta din medverkan.

Tveka inte att kontakta mig om du har några frågor:
linnmalinilsson92@gmail.com

Tack för din hjälp!

Sök i tre ordböcker på en gång

Sök ord ...

SAOL	SO	SAOB
Koncentrerad ordlista med 126 000 ord	Inglände beskrivningar av 65 000 ord	Historisk ordbok med 500 000 ord
Läs mer →	Läs mer →	Läs mer →

Next

Bilaga 2: Bakgrundsinformation

Användarperspektiv på svenska.se

* Obligatoriskt

Bakgrundsinformation

1

Har du använt dig av webbsidan svenska.se tidigare? *

Ja

Nej

2

I vilket sammanhang har du tidigare använt webbsidan svenska.se

I studiesammanhang

I yrkessammanhang

På fritiden

3

Vad studerar du just nu? *

Filmstudering

Språkstudering

Litteraturstudering

Översättningsstudering

Annat

Back

Next

Bilaga 3 (1/2): Enkätfrågor, del 1

Användarperspektiv på svenska.se

Enkätfrågor

I det här avsnittet ska du ta hjälp av webbsidan svenska.se för att kunna svara på frågorna.

Innan du börjar med att svara på enkätfrågorna följer ett exempel på hur en fråga kan se ut och hur du kan svara på den.

Exempel på enkätfråga:

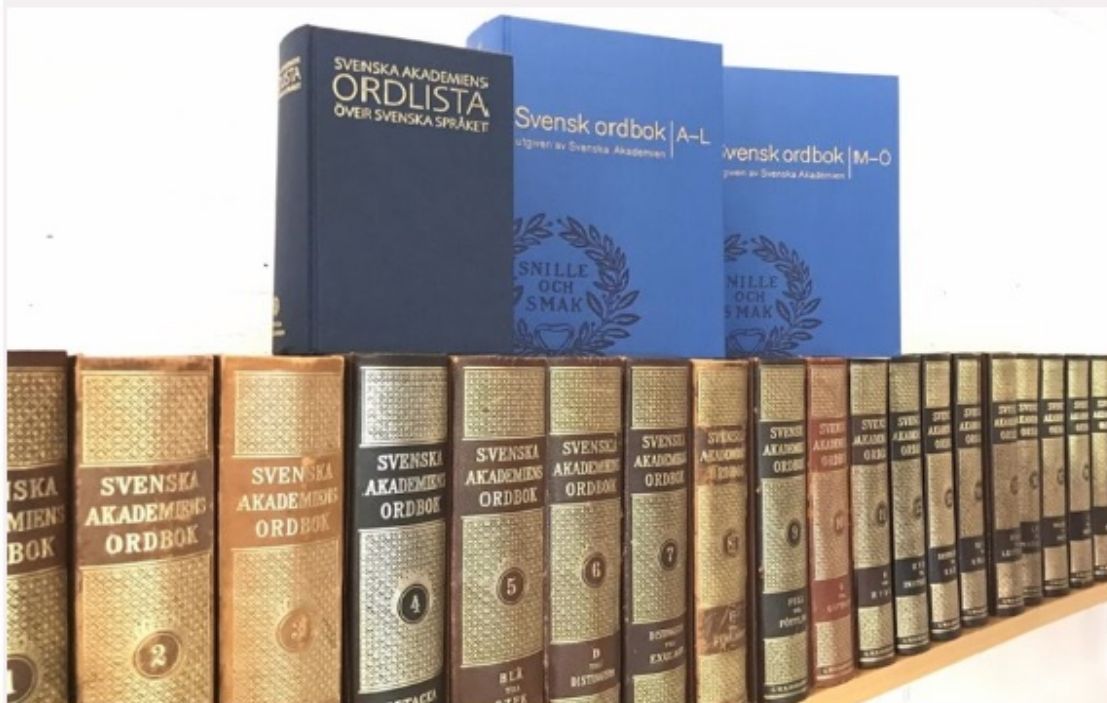
"Du hittar ordet "kanik" i en äldre text av Tegnér och vill veta vad ordet betyder. Hur tar du enklast reda på det?"

Exempel på hur du kan svara:

"Jag använder mig av ordboken SO där det står att betydelsen av ordet är en medlem av medeltida domkapitel inom romersk-katolska kyrkan"

Du väljer själv hur du svarar på enkätfrågorna, men se till att åtminstone skriva ner vilken ordbok du använder.

Fyll i svarsfältet så gott du kan. Skulle det kännas alldeles för svårt kan du skriva det i svarsfältet, men precisera gärna varför det var svårt.

3

Du stöter på ordet "oxymoron" i ett korsord och undrar vad det betyder. Var hittar du den bästa förklaringen av ordet?

Ange ditt svar

Bilaga 3 (2/2): Enkätfrågor, del 1

4

Du vill veta hur gammalt ordet "infanteri" är i svenska. Hur tar du enklast reda på det?

Ange ditt svar

5

Du vill använda ordet "grundare" i en text och undrar om det används tillsammans med "till" eller "av" (grundare till/av...). Var hittar du enklast ett svar på det?

Ange ditt svar

6

I en tidning skriver en journalist ordet "färst" som i "få - färre - färst". Du blir nyfiken på om det verkligen går att använda. Hur tar du enklast reda på det?

Ange ditt svar

Back

Next

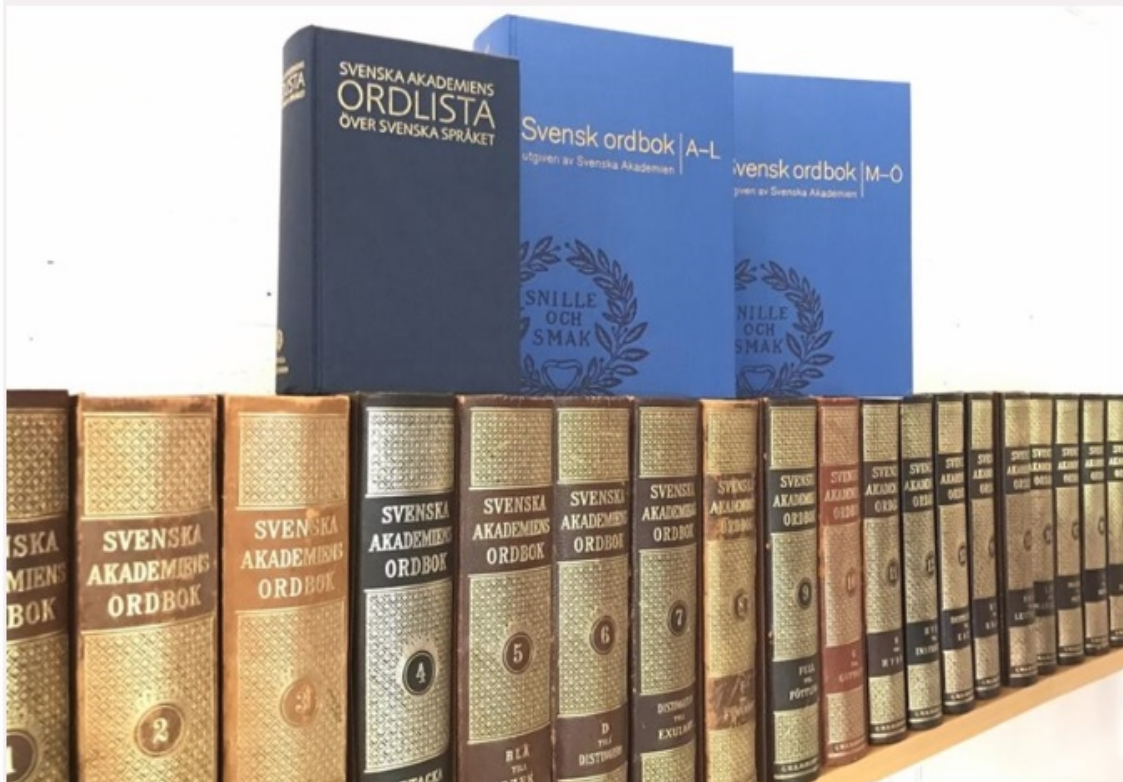

Användarperspektiv på svenska.se

Enkätfrågor

I det här avsnittet ska du ta hjälp av webbsidan svenska.se för att kunna svara på frågorna.

Fyll i svarsfältet så gott du kan. Skulle det kännas alldeles för svårt kan du skriva det i svarsfältet, men precisera gärna varför det var svårt.

7

Du vill veta om ordet "trevlig" alltid har stavats på samma sätt. Var hittar du enklast ett svar på det?

Ange ditt svar

Bilaga 4 (2/2): Enkätfrågor del 2

7

Du vill veta om ordet "trevlig" alltid har stavats på samma sätt. Var hittar du enklast ett svar på det?

Ange ditt svar

8

Du stöter på ordet "feg" i en äldre text och blir nyfiken på om ordet har haft en annan ursprunglig betydelse. Hur tar du enklast reda på det?

Ange ditt svar

9

Du läser en krönika där uttrycket "bjuda med armbågen" dyker upp. Du blir nyfiken på hur länge uttrycket funnits i svenska. Hur tar du enklast reda på det?

Ange ditt svar

Back

Next

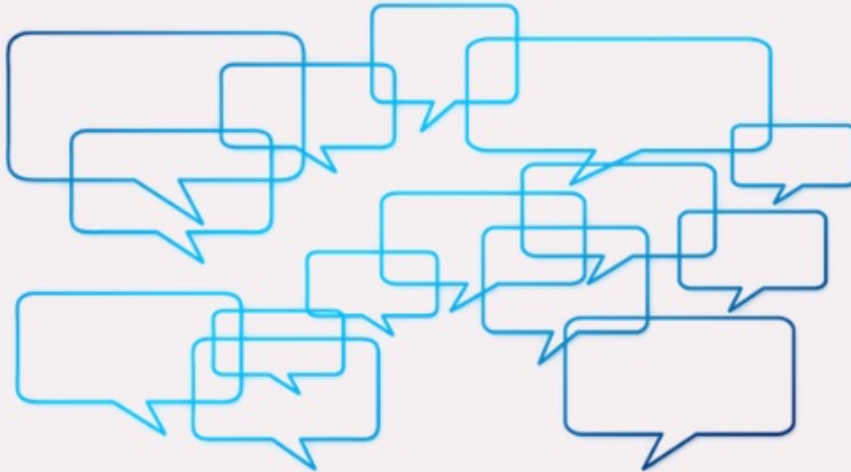
Användarperspektiv på svenska.se

* Obligatoriskt

Utvärdering

Här ska du tycka till om webbsidan svenska.se.
Först ska du kryssa i ett alternativ på skalorna som stämmer överens med din uppfattning. Därefter får du gärna dela med dig av eventuella synpunkter och förbättringsförslag.

Alla förslag och synpunkter är välkomna!

10

Jag förstår ordböckernas olika funktioner och vad som skiljer dem åt *

Instämmer inte
alls

Instämmer inte

Varken eller

Instämmer till viss
del

Instämmer helt

Bilaga 5 (2/2): Utvärdering

11

Informationen på webbsidan svenska.se är tydlig och lättillgänglig *

Instämmer inte
alls

Instämmer inte

Varken eller

Instämmer till viss
del

Instämmer helt

12

Informationen på webbsidan svenska.se är tillräcklig för att jag ska kunna använda ordböckerna i den utsträckning jag behöver *

Instämmer inte
alls

Instämmer inte

Varken eller

Instämmer till viss
del

Instämmer helt

13

Stötte du på några generella svårigheter på webbsidan svenska.se under tiden du svarade på frågorna? *

Ja

Nej

Back

Next

Användarperspektiv på svenska.se

Tack för din medverkan!

Din medverkan har varit till stor hjälp för mitt examensarbete!

Om du skulle kunna tänka dig att ställa upp på en kortare intervju får du väldigt gärna skriva till:
linnmalinnilsson92@gmail.com

Skriv "intervju" i ämnesraden.
Intervjuer sker, under rådande omständigheter, över zoom.

Back

Skicka